

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MACIEJ SZPUNAR
prednesené 14. januára 2020¹

Vec C-641/18

**LG
proti
Rina SpA,
Ente Registro Italiano Navale**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Tribunale di Genova (súd v Janove, Taliansko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Súdna právomoc, uznávanie a výkon rozsudkov
v občianskych a obchodných veciach – Vecná pôsobnosť nariadenia (ES) č. 44/2001 –
Jurisdikčná imunita – Činnosti spoločností vykonávajúcich klasifikáciu a certifikáciu lodí“

I. Úvod

1. Nariadenie (ES) č. 44/2001² s použitím výrazov prevzatých z iných nástrojov medzinárodného práva súkromného Únie stanovuje, že sa uplatňuje „v občianskych a obchodných veciach“. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania nadväzuje na judikatúru týkajúcu sa vymedzenia pôsobnosti tohto nariadenia.
2. Pochybnosti vnútroštátneho súdu o pôsobnosti nariadenia č. 44/2001 v tejto veci vyvoláva výnimka jurisdikčnej imunity, na ktorú sa odvolávajú žalované vo veci samej. Vnútroštátny súd v podstate žiada Súdny dvor, aby zaujal stanovisko k vzájomnému vzťahu medzi obyčajovou zásadou medzinárodného práva a nástrojom medzinárodného práva súkromného Únie.
3. Vnútroštátny súd sa okrem toho snaží najmä zistiť, či a prípadne v akom rozsahu môže byť odpoveď, ktorá má byť poskytnutá na prejudiciálnu otázku, ovplyvnená požiadavkou zabezpečenia práva na prístup k súdu zaručeného článkom 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“). Z tohto uhla pohľadu táto otázka odzrkadľuje aktuálnu diskusiu o vplyve ľudských práv na medzinárodné právo súkromné.
4. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania teda poskytuje Súdnemu dvoru príležitosť vymedziť pozíciu medzinárodného práva súkromného Únie v rámci medzinárodného práva v širšom zmysle slova. V týchto návrhoch navrhнем Súdnemu dvoru, aby poskytol taký výklad nariadenia č. 44/2001 aj medzinárodného obyčajového práva, že jeho rozsudok bude prínosom pre vývoj medzinárodného práva vo všeobecnosti.

¹ Jazyk prednesu: francúzština.

² Nariadenie Rady z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42).

II. Právny rámec

A. Medzinárodné právo

5. Dohovor Organizácie Spojených národov o morskom práve, uzatvorený 10. decembra 1982³ v Montego Bay (ďalej len „dohovor z Montego Bay“), je podstatnou súčasťou morského práva. Nadobudol platnosť 16. novembra 1994 a v mene Európskeho spoločenstva bol schválený rozhodnutím 98/392/ES⁴.

6. Podľa článku 90 tohto dohovoru každý štát má právo, aby na širom mori plávali lode pod jeho vlajkou. Podľa článku 91 ods. 1 a 2 uvedeného dohovoru každý štát určí najmä podmienky pre právo lodí plávať pod jeho vlajkou a vydá lodiam, ktorým udelil právo plavby pod jeho vlajkou, príslušné dokumenty.

7. Článok 94 ods. 1 dohovoru z Montego Bay stanovuje, že každý štát je povinný účinne vykonávať svoju jurisdikciu a kontrolu v správnych, technických a sociálnych záležitostiach nad loďami, ktoré plávajú pod jeho vlajkou. Okrem toho podľa článku 94 ods. 3 až 5 tohto dohovoru štát je povinný vykonávať vo vzťahu k lodiam, ktoré plávajú pod jeho vlajkou, opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie bezpečnosti na mori. Tieto opatrenia musia najmä zabezpečiť, aby každá loď bola pred registráciou a po nej v náležitých intervaloch prehliadnutá kvalifikovaným lodným inšpektorom. Pri vykonávaní uvedených opatrení je každý štát povinný riadiť sa všeobecne prijatými medzinárodnými predpismi, postupmi a praxou.

8. V tomto kontexte je hlavným cieľom Medzinárodného dohovoru o bezpečnosti ľudského života na mori⁵ (ďalej len „dohovor SOLAS“), ktorého zmluvnými stranami sú všetky členské štáty, spresniť minimálne normy týkajúce sa konštrukcie, vybavenia a prevádzkovania lodí, ktoré sú v súlade s ich bezpečnosťou.

9. Podľa kapitoly II-1 časti A-1 predpisu 3-1 tohto dohovoru lode musia byť navrhnuté, skonštruované a udržiavané v súlade so štrukturálnymi, mechanickými a elektrickými požiadavkami klasifikačnej spoločnosti, ktorá je uznaná správou – t. j. podľa znenia uvedeného dohovoru vládou štátu, pod ktorého vlajkou je loď oprávnená plaviť sa – v súlade s ustanoveniami nariadenia XI/1 alebo v súlade s uplatniteľnými vnútroštátnymi normami správy, ktoré stanovujú rovnocennú úroveň bezpečnosti.

10. Podľa kapitoly I predpisu 6 dohovoru SOLAS:

- „a) Inšpekcie a prehliadky lodí, pokiaľ ide o uplatňovanie požiadaviek týchto predpisov a udeľovanie prípustných výnimiek, musia vykonávať úradníci správy. Správa však môže poveriť výkonom inšpekcií a prehliadok svojich lodí buď inšpektorov vymenovaných na tento účel, alebo ňou uznané organizácie.
- b) Každá správa poverujúca inšpektorov alebo organizácie uznané na účely výkonu inšpekcií a prehliadok podľa odseku a) udelí každému vymenovanému inšpektorovi alebo každej uznanej organizácii prinajmenšom oprávnenie:
 - i) požadovať vykonanie opráv na lodi;
 - ii) vykonávať inšpekcie a prehliadky, ak ich príslušné orgány prístavného štátu o to požiadajú.

3 Zbierka zmlúv Organizácie Spojených národov, zv. 1833, 1834 a 1835, s. 3.

4 Rozhodnutie Rady z 23. marca 1998 o uzatvorení Dohovoru Organizácie Spojených národov z 10. decembra 1982 o morskom práve a Dohody z 28. júla 1994 o vykonávaní jeho časti XI Európskym spoločenstvom (Ú. v. ES L 179, 1998, s. 1; Mim. vyd. 04/003, s. 260).

5 Uzatvorený 1. novembra 1974 v Londýne.

Správa oznámi IMO [Medzinárodná námorná organizácia] konkrétne úlohy zverené vymenovaným inšpektorom a uznaným organizáciám, ako aj podmienky právomoci, ktorá bola na tieto subjekty prenesená.

- c) Ak vymenovaný inšpektor alebo uznaná organizácia zistí, že stav lode alebo jej vybavenia v podstatnej miere nezodpovedá údajom uvedeným v osvedčení, alebo že jej stav je taký, že loď nemôže vyplávať na more bez ohrozenia lode samotnej alebo osôb na palube, inšpektor alebo organizácia bezodkladne zabezpečí, aby boli prijaté opatrenia na nápravu, a v dostatočnom čase o tom informuje správu. Ak nedôjde k prijatiu týchto opatrení na nápravu, odníme príslušné osvedčenie a bezodkladne informuje správu;...
- d) Vo všetkých prípadoch správa v plnej miere zaručuje úplnosť a účinnosť inšpekcie a kontroly a zaväzuje sa, že prijme opatrenia potrebné na splnenie tohto záväzku.“

B. Právo Únie

11. V súlade s článkom 1 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 sa toto nariadenie „uplatní v občianskych a obchodných veciach bez ohľadu na povahu súdu alebo tribunálu. Neuplatní sa najmä na daňové, colné a správne veci“.

12. Podľa článku 2 ods. 1 tohto nariadenia „ak nie je v tomto nariadení uvedené inak, osoby s bydliskom na území členského štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu“.

III. Skutkové okolnosti sporu vo veci samej, konanie na Súdnom dvore a prejudiciálna otázka

13. Rodinní príslušníci obetí a cestujúci, ktorí prežili potopenie lode *Al Salam Boccaccio '98* plávajúcej pod vlajkou Panamskej republiky, ku ktorému došlo v roku 2006 v Červenom mori a ktoré si vyžiadalo viac než 1 000 obetí, podali na Tribunale di Genova (súd v Janove, Taliansko) žalobu proti spoločnostiam Rina SpA a Ente Registro Italiano Navale.

14. Žalobcovia pred vnútroštátnym súdom tvrdia, že príčinou nestability lode a nebezpečnosti jej plavby, ktoré spôsobili jej potopenie, sú certifikačné a klasifikačné činnosti vykonané žalovanými, ako aj nimi prijaté rozhodnutia a pokyny. Žalobcovia sa domáhajú náhrady majetkových škôd a nemajetkovej ujmy, ktorú utrpeli v dôsledku tohto potopenia.

15. Žalované spochybňujú tvrdenia žalobcov, pričom sa odvolávajú predovšetkým na výnimku jurisdikčnej imunity. Uvádzajú, že boli zažalované v súvislosti s certifikačnými a klasifikačnými činnosťami, ktoré vykonali na základe poverenia od cudzieho suverénneho štátu, a to konkrétne od Panamskej republiky. Tieto činnosti sú prejavom zvrchovaných právomocí cudzieho štátu a žalované ich vykonali v mene a v záujme tohto štátu.

16. Žalobcovia s ohľadom na výnimku jurisdikčnej imunity uplatnenú žalovanými tvrdia, že právomoc talianskeho súdu rozhodovať o ich návrhoch je daná na základe článku 2 ods. 1 nariadenia č. 44/2001. Tvrdia po prvé, že ako sa uvádza v článku 1 ods. 1 uvedeného nariadenia, toto nariadenie sa neuplatňuje iba v prípade, ak sa spor týka *daňových, colných a správnych vecí*, po druhé, že výnimka jurisdikčnej imunity sa v podstate nevzťahuje na činnosti, ktoré sa riadia technickými predpismi bez priestoru na voľnú úvahu a v každom prípade nesúvisia s politickými rozhodnutiami a s právomocami suverénneho štátu, a po tretie, že klasifikačné a certifikačné činnosti nepredstavujú úkony vykonávané pri výkone verejnej moci s ohľadom na článok 47 Charty a článok 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd podpísaného 4. novembra 1950 v Ríme (ďalej len „EDLP“), ako aj

na odôvodnenie 16 smernice 2009/15/ES⁶.

17. Za týchto okolností Tribunale di Genova (súd v Janove) rozhodnutím z 28. septembra 2018, ktoré bolo Súdnemu dvoru doručené 12. októbra 2018, rozhodol prerušiť konanie a predložiť Súdnemu dvoru na posúdenie túto otázku:

„Majú sa [článok] 1 ods. 1 a [článok] 2 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 – aj s prihliadnutím na článok 47 [Charty], článok 6 ods. 1 EDLP a odôvodnenie 16 smernice [2009/15/] – vykladať v tom zmysle, že v rámci žaloby o náhradu škody v prípade smrti a ujmy na zdraví spôsobenej potopením osobného trajektu, založenej na zodpovednosti za škodu spôsobenú protiprávnym/nedbanlivostným konaním, vylučujú možnosť súdu členského štátu odmietnuť svoju právomoc na základe priznania jurisdikčnej imunity v prospech subjektov a právnických osôb súkromného práva vykonávajúcich klasifikačné a/alebo certifikačné činnosti, ktoré majú sídlo v dotknutom členskom štáte, a to z dôvodu vykonávania uvedených klasifikačných a/alebo certifikačných činností na účet štátu, ktorý nie je členom EÚ?“

18. Písomné pripomienky predložili účastníci konania vo veci samej, francúzska vláda a Európska komisia. Tieto dotknuté subjekty boli zastúpené na pojednávaní, ktoré sa konalo 18. septembra 2019.

IV. Analýza

19. Vnútroštátny súd chce svojou prejudiciálnou otázkou v podstate zistiť, či sa má vzdať právomoci rozhodovať o spore vo veci samej z dôvodu výnimky jurisdikčnej imunity uplatnenej žalovanými, alebo sa má domnievať, že vzhľadom na bydlisko žalovaných na území štátu sídla konajúceho súdu a vzhľadom na úvahy založené na článku 47 Charty a článku 6 ods. 1 EDLP je nariadenie č. 44/2001 uplatniteľné na spor vo veci samej, a teda má založiť svoju právomoc rozhodovať o tomto spore podľa článku 2 ods. 1 tohto nariadenia.

20. Je pravda, že formulácia prejudiciálnej otázky môže viesť *a priori* k domnienke, že vnútroštátny súd sa pýta výlučne na to, či je z dôvodu výnimky jurisdikčnej imunity uplatnenej žalovanými povinný odmietnuť výkon právomoci založenej na nariadení č. 44/2001. Z tohto uhla pohľadu by prejudiciálna otázka predpokladala uplatniteľnosť *ratione materiae* tohto nariadenia na okolnosti prejednávanej veci.

21. Z odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania podaného vnútroštátnym súdom však vyplýva, že tento súd má pochybnosti predovšetkým o vecnej pôsobnosti nariadenia č. 44/2001. Vnútroštátny súd sa podľa svojich vlastných slov snaží zistiť, či sa má článok 1 ods. 1 tohto nariadenia vykladať tak, že zahŕňa alebo že nezahŕňa sporné činnosti vykonávané žalovanými na základe poverenia od tretieho štátu medzi „správne veci“.

22. Navyše vnútroštátny súd vo svojej prejudiciálnej otázke odkazuje najmä na článok 2 ods. 1 nariadenia č. 44/2001. Tento odkaz nepopierateľne poukazuje na skutočnosť, že žalované majú bydlisko na území členského štátu sídla vnútroštátneho súdu, teda v Taliansku.

⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2009 o spoločných pravidlách a normách pre organizácie vykonávajúce inšpekcie a prehliadky lodí a pre príslušné činnosti námorných úradov (Ú. v. EÚ L 131, 2009, s. 47).

23. Pôsobnosť nariadenia č. 44/2001 je však rovnaká, pokiaľ ide o všetky právomoci upravené týmto nariadením. Dôvod možnej relevantnosti tejto skutočnosti v kontexte tejto prejudiciálnej otázky súvisí s tým, že táto skutočnosť preukazuje existenciu spojitosti, ba dokonca úzkeho vzťahu medzi skutkovými okolnosťami veci samej na jednej strane a územím štátu sídla konajúceho súdu, a teda Únie, na druhej strane. Nemožno vylúčiť, že existencia takejto spojitosti môže mať vplyv, pokiaľ ide o právo na prístup k spravodlivosti z hľadiska jurisdikčnej imunity.⁷

24. Poukázaním na výnimku jurisdikčnej imunity uplatnenú žalovanými sa totiž vnútroštátny súd snaží zistiť, či môže na základe tejto výnimky odmietnuť výkon svojej právomoci založenej na nariadení č. 44/2001.

25. Vzhľadom na predchádzajúce skutočnosti je po úvodnom preskúmaní prípustnosti prejudiciálnej otázky (časť A) na účely poskytnutia užitočnej odpovede na túto otázku v prvom rade potrebné určiť, aký je vzťah medzi zásadou medzinárodného obyčajového práva o jurisdikčnej imunite štátov a vecnou pôsobnosťou nariadenia č. 44/2001 (časť B), v druhom rade je relevantné preskúmať, či sa táto pôsobnosť vzťahuje na žalobu o náhradu škody podanú proti súkromnoprávnym subjektom v súvislosti s klasifikačnými a/alebo certifikačnými činnosťami vykonávanými týmito subjektmi (časť C), a pre prípad kladnej odpovede na predchádzajúcu otázku je v treťom rade potrebné zaoberať sa otázkou, či vnútroštátny súd musí odmietnuť výkon svojej právomoci založenej na ustanoveniach tohto nariadenia z dôvodu jurisdikčnej imunity uplatnenej týmito subjektmi (časť D).⁸

A. O prípustnosti

26. Žalované tvrdia, že prejudiciálna otázka je neprípustná. Po prvé uvádzajú, že vnútroštátny súd by mohol vykonať svoju právomoc podať návrh na začatie prejudiciálneho konania iba v prípade, keby zamietol výnimku jurisdikčnej imunity. V každom prípade ustanovenia nariadenia č. 44/2001, o výklad ktorých sa žiada, nemajú nijakú súvislosť s výnimkou jurisdikčnej imunity, ktorá bola v spore vo veci samej vznesená na základe medzinárodného obyčajového práva. Po druhé prejudiciálna otázka sa netýka údajnej nezlučiteľnosti ustanovenia práva Únie s normou vnútroštátneho práva. A napokon po tretie toto nariadenie sa podľa judikatúry Súdneho dvora uplatňuje iba na spory, ktoré sa týkajú zodpovednosti za úkony vykonané *iure gestionis*, pričom výlučnú právomoc meritórne rozhodovať o povahe sporných úkonov má vnútroštátny súd.

27. Ja s výhradami žalovaných týkajúcimi sa prípustnosti prejudiciálnej otázky nesúhlasím.

28. Po prvé, pokiaľ ide o tvrdenie žalovaných, že Tribunale di Genova (súd v Janove) mal sám rozhodnúť o výnimke jurisdikčnej imunity a že táto výnimka nemá nijakú súvislosť s výkladom ustanovení nariadenia č. 44/2001, domnievam sa, že toto tvrdenie vychádza z výkladu, podľa ktorého sa priznaním výnimky založenej na takejto imunite odstraňuje potreba analyzovať pravidlá o právomoci stanovené právom Únie, zmluvným právom alebo vnútroštátnym právom, aby bolo možné dospieť k záveru, či súd môže, alebo nemôže rozhodovať o spore.⁹

7 Pozri tiež rozsudok Supreme Court of the United Kingdom (Najvyšší súd, Spojené kráľovstvo) z 18. októbra 2017 vo veci Benkharbouche v Secretary of State for Foreign [2017] UKSC 62, bod 59, podľa ktorého územné prepojenia medzi žalobcom na jednej strane a žalovaným štátom alebo štátom sídla konajúceho súdu na druhej strane nemôžu byť nikdy úplne irelevantné, a to ani v prípade, ak nemajú nijaký vplyv na klasické rozlišovanie medzi úkonmi vykonanými *iure imperii* a *iure gestionis*. Základnou zásadou medzinárodného práva je totiž územný charakter suverenity, pričom imunita štátov predstavuje výnimku z tejto zásady. K úvahám uvedeným v tomto rozsudku sa vrátim v časti týchto návrhov venovanej vzťahu medzi uplatňovanou jurisdikčnou imunitou a výkonom právomoci založenej na nariadení č. 44/2001.

8 Zdá sa, že Súdny dvor zaujal podobný prístup, pokiaľ ide o poradie analýzy otázok týkajúcich sa pôsobnosti nariadenia č. 44/2001 a vplyvu výnimky jurisdikčnej imunity na výkon právomoci založenej na tomto nariadení, vo svojom rozsudku z 15. februára 2007, Lechouritou a i. (C-292/05, EU:C:2007:102).

9 Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer vo veci Lechouritou a i. (C-292/05, EU:C:2006:700, bod 76). V tejto súvislosti podotýkam, že nepopierateľná prednosť jurisdikčnej imunity pred pravidlami o právomoci sa v najnovšej doktríne zdá byť spochybnená. Pozri SANGER, A.: State Immunity and the Right of Access to a Court under the EU Charter of Fundamental Rights. In: *International & Comparative Law Quarterly*. 2016, zv. 65(1), s. 213 a nasl.

29. Vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok *Lechouritou a i.*¹⁰, však mal Súdny dvor rozhodnúť v prvom rade o pôsobnosti Bruselského dohovoru¹¹ a v druhom rade o uplatniteľnosti tohto dohovoru na spor, v ktorom jeden z účastníkov konania požíva jurisdikčnú imunitu. Súdny dvor nepovažoval otázku týkajúcu sa pôsobnosti uvedeného dohovoru za neprípustnú a odpovedal na ňu. V uvedenej veci však bola charakteristika sporných úkonov ako úkonov vykonaných *iure imperii* menej diskutabilná než v prípade úkonov, ktoré sú predmetom tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Podobne tak v rozsudku *Mahamdia*¹² Súdny dvor rozhodol o výklade jedného z pravidiel o právomoci upravených v nariadení č. 44/2001, hoci vnútroštátny súd iba „predpokladal“, ako Súdny dvor zrejme zdôraznil, že okolnosti sporu vo veci samej neboli takej povahy, aby sa žalovaný štát mohol domáhať jurisdikčnej imunity.

30. Pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie totiž platí prezumpcia relevantnosti a Súdny dvor teda odmietať na ne odpovedať len v zriedkavých a krajných prípadoch, najmä ak je zjavné, že výklad pravidla Únie požadovaný vnútroštátnym súdom nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, alebo ak ide o hypotetický problém.¹³ V prejednávanej veci rovnako ako vo vyššie uvedených veciach nemožno konštatovať, že neexistuje skutočná a priama súvislosť medzi ustanoveniami nariadenia č. 44/2001 a predmetom sporu vo veci samej.

31. Po druhé, pokiaľ ide o tvrdenie, podľa ktorého je prejudiciálna otázka neprípustná z dôvodu, že sa netýka údajnej nezlučiteľnosti práva Únie s vnútroštátnym právom, stačí poznamenať, že toto tvrdenie popiera povahu návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Súdny dvor v rámci prejudiciálneho konania nerozhoduje ani o výklade vnútroštátneho práva, ani o súlade tohto práva s právom Únie.¹⁴

32. Napokon po tretie tvrdenie, že nariadenie č. 44/2001 sa nemôže uplatniť na spor vo veci samej, prejudikuje odpoveď, ktorú teba poskytnúť na prejudiciálnu otázku. Diskusia medzi účastníkmi konania však svedčí o tom, že odpoveď na otázku, či činnosti spočívajúce v klasifikácii a certifikácii predstavujú úkony *iure imperii*, takže sa na ne nevzťahuje pojem „občianske a obchodné veci“ v zmysle článku 1 ods. 1 tohto nariadenia, nie je vôbec jednoznačná. Okrem toho hoci vnútroštátny súd má ako jediný právomoc posudzovať skutkové okolnosti sporu vo veci samej, Súdny dvor môže v súlade so svojím poslaním pri rozhodovaní o návrhu na začatie prejudiciálneho konania poskytnúť spresnenia, ktorých cieľom je viesť vnútroštátny súd pri jeho výklade.

33. Z toho vyplýva, že tento návrh na začatie prejudiciálneho konania je prípustný.

B. O vzťahu medzi zásadou medzinárodného obyčajového práva týkajúcou sa jurisdikčnej imunity štátov a vecnou pôsobnosťou nariadenia č. 44/2001

1. Zásada medzinárodného obyčajového práva týkajúca sa jurisdikčnej imunity štátov

34. Jurisdikčná imunita predstavuje prekážku, ktorá bráni súdom členského štátu rozhodovať o zodpovednosti iného členského štátu, a zakladá sa na zásade medzinárodného práva *par in parem non habet imperium*, teda rovný nemá nad rovným nijakú právomoc.¹⁵

10 Rozsudok z 15. februára 2007 (C-292/05, EU:C:2007:102).

11 Dohovor z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32) v znení dohovoru z 9. októbra 1978 o pristúpení Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska (Ú. v. ES L 304, 1978, s. 1, a – zmenené znenie – s. 77), dohovoru z 25. októbra 1982 o pristúpení Španielskeho kráľovstva (Ú. v. ES L 388, 1982, s. 1) a dohovoru z 26. mája 1989 o pristúpení Španielskeho kráľovstva a Portugalskej republiky (Ú. v. ES L 285, 1989, s. 1, ďalej len „Bruselský dohovor“).

12 Pozri rozsudok z 19. júla 2012 (C-154/11, EU:C:2012:491, body 33 a 57).

13 Pozri nedávny rozsudok z 8. marca 2018, *Saey Home & Garden* (C-64/17, EU:C:2018:173, bod 18).

14 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. januára 2010, *Transportes Urbanos y Servicios Generales* (C-118/08, EU:C:2010:39, body 23 a 24).

15 Pozri najmä FOX, H., WEBB, P.: *The Law of State Immunity*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 32 a nasl.

35. Súdny dvor potvrdil tento výklad jurisdikčnej imunity v rozsudku Mahamdia¹⁶. Vo všeobecnosti tiež objasnil, že v dnešnej medzinárodnej praxi jurisdikčná imunita nie je absolútna, a môže byť vylúčená, ak sa opravný prostriedok týka úkonov vykonaných *iure gestionis*, ktoré nespádajú do výkonu verejnej moci.¹⁷ Súdny dvor tak implicitne pripustil, že doktrína relatívnej imunity nahrádza doktrínu absolútnej imunity, podľa ktorej štát požíva imunitu bez ohľadu na povahu úkonov, v súvislosti s ktorými sa uplatňuje zodpovednosť tohto štátu.

36. V tejto súvislosti musím spresniť, že jurisdikčná imunita, na ktorú sa žalované odvolávajú v spore vo veci samej, sa zakladá nie na štátnej povahe osoby, ktorá sa na ňu odvoláva, ale na povahe úloh skutočne vykonávaných touto osobou (funkčná imunita alebo imunita *ratione materiae*). Vzhľadom na priznanie relatívnej imunity, ktorá sa zakladá na rozlišovaní medzi úkonmi vykonanými *iure imperii* a úkonmi vykonanými *iure gestionis*, však možno tvrdiť, že jurisdikčná imunita štátov, ktorá sa viaže k výkonu verejnej moci, má hlavne funkčný charakter.

37. Aj keď relatívna jurisdikčná imunita založená na takomto rozlišovaní sa v medzinárodnom práve zdá byť ustanovená,¹⁸ v dôsledku malej zrozumiteľnosti tohto rozlišovania je ťažké vymedziť presný rozsah jurisdikčnej imunity. Táto ťažkosť je ešte značnejšia, ak sa zohľadní jednak určité sprivatizovanie spôsobov intervencie moderného štátu a jednak ukladanie osobitných úloh verejnej povahy hospodárskym subjektom na trhu, pričom táto skutočnosť môže vyvolávať pochybnosti o čisto obchodnom postavení týchto subjektov vo vzťahu k jednotlivcom.

38. Uvedená ťažkosť vysvetľuje, prečo sa kodifikácie zásady medzinárodného obyčajového práva týkajúcej sa jurisdikčnej imunity štátov nestretli s veľkým úspechom. Európsky dohovor o imunitě štátov¹⁹ (ďalej len „Bazilejský dohovor“) ratifikovalo len zopár európskych štátov, zatiaľ čo Dohovor o jurisdikčných imunitách štátov a ich majetku²⁰ (ďalej len „Newyorský dohovor“) ešte ani nenadobudol platnosť. Ustanovenia Newyorského dohovoru sú niekedy vnímané ako vyjadrenie zásad medzinárodného obyčajového práva.²¹ Tento dohovor síce môže slúžiť ako základ pre identifikovanie všeobecných trendov v práve imunity, ťažko však môže byť zdrojom záväzných a špecifických ponaučení, osobitne pokiaľ ide o jeho ustanovenia, ktoré boli predmetom námietok v čase jeho prípravy.²² Ide najmä o prípad presných kritérií rozlišovania medzi transakciami vykonanými *iure imperii* a transakciami vykonanými *iure gestionis*.²³

39. V každom prípade zásada o jurisdikčnej imunitě sa vzhľadom na neexistenciu kodifikácie na medzinárodnej úrovni vo veľkej miere naďalej riadi medzinárodným obyčajovým právom.

16 Pozri rozsudok z 19. júla 2012 (C-154/11, EU:C:2012:491, bod 54).

17 Pozri rozsudok z 19. júla 2012, Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:491, bod 55).

18 Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:309, bod 21). Pozri tiež FOX, H., WEBB, P.: c. d., s. 32 a nasl.

19 Rada Európy, Séria európskych zmlúv, č. 74. Tento dohovor bol vypracovaný v Rade Európy a otvorený na podpis štátov v Bazileji (Švajčiarsko) 16. mája 1972.

20 Tento dohovor bol prijatý Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov v decembri 2004 a otvorený na podpis štátov od 17. januára 2005.

21 Pozri CRAWFORD, J.: *Brownlie's Principles of Public International Law*. Oxford: Oxford University Press, 2019 (9. vyd.), s. 473 a citovaná judikatúra.

22 Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:309, bod 26 a citovaná judikatúra). Pozri tiež PAVONI, R.: The Myth of the Customary Nature of the United Nations Convention on the State Immunity: Does the End Justify the Means? In: *The European Convention on Human Rights and General International Law*, pod vedením van AAKEN, A., MOTOC, I. Oxford: Oxford University Press, 2018, s. 282.

23 Pozri van ALEBEEK, R., pod vedením O'KEEFE, R., TAMS, C. J.: *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property. A Commentary*. Oxford, 2013, s. 163, a STEWART, D. P.: The UN Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property. In: *The American Journal of International Law*. 2005, zv. 99, s. 199.

2. Vplyv medzinárodného občianového práva na vecnú pôsobnosť nariadenia č. 44/2001

40. Ako vyplýva z článku 3 ods. 5 ZEÚ, Únia prispieva k prísnemu dodržiavaniu a rozvoju medzinárodného práva. Pokiaľ teda prijíma určitý akt, je povinná dodržiavať medzinárodné právo ako celok, vrátane medzinárodného občianového práva, ktorým sú inštitúcie Únie viazané.²⁴ Súdny dvor sa na tomto základe domnieval, že ustanovenia sekundárneho práva Únie sa majú vykladať a ich pôsobnosť má byť vymedzená s prihliadnutím na príslušné pravidlá medzinárodného práva.²⁵

41. Nič však nebráni normotvorcovi v tom, aby prijal také pravidlá o právomoci, ktoré možno uplatniť *ratione materiae* na spory, v ktorých sa jeden z účastníkov môže odvolávať na jurisdikčnú imunitu.²⁶ Medzinárodné občianové právo akurát vyžaduje, aby sa právomoc nevykonávala voči takémuto účastníkovi sporu proti jeho vôli.²⁷

42. V dôsledku toho výklad ustanovení nariadenia č. 44/2001 s prihliadnutím na medzinárodné občianové právo nesmie viesť k tomu, aby sa vecná pôsobnosť tohto nariadenia nevzťahovala na spory, v ktorých sa jeden z účastníkov sporu môže odvolávať na jurisdikčnú imunitu. Okrem toho je potrebné *a priori* odlišovať otázku možnej uplatniteľnosti *ratione materiae* tohto nariadenia v určitom spore od otázky, či sa v súvislosti s týmto sporom môže vykonať právomoc založená na tomto nariadení.

43. Je pravda, že znenie rozsudku Mahamdia²⁸ môže viesť *a priori* k domnienke, že normotvorca Únie prijal riešenie, podľa ktorého pojem „občianske a obchodné veci“ sa zhoduje s negatívnym rámcom pôsobnosti jurisdikčnej imunity.²⁹ Súdny dvor v tomto rozsudku v prvom rade rozlíšil medzi uplatnením nariadenia č. 44/2001 v danom spore a vecnou pôsobnosťou tohto nariadenia v tomto spore. Súdny dvor v druhom rade, zdá sa, uviedol, že po jednorazovom preskúmaní okolností sporu vo veci samej možno posúdiť otázky, či jurisdikčná imunita bráni uplatneniu uvedeného nariadenia a či sa uplatňuje *ratione materiae*.

44. Ja však v prvom rade chápem tento rozsudok v tom zmysle, že pokiaľ ide o spory, na ktoré sa *a priori* vzťahuje nariadenie č. 44/2001 – čo nesporne platí v prípade sporov týkajúcich sa súkromnoprávných zmlúv, akými sú napríklad pracovné zmluvy,³⁰ – pokiaľ sa zistí, že jurisdikčná imunita nebráni uplatneniu tohto nariadenia, toto nariadenie sa *a fortiori* musí v tomto spore uplatniť.

45. V druhom rade konštatovanie, že pôsobnosť *ratione materiae* nariadenia č. 44/2001 sa zhoduje s negatívnym rámcom pôsobnosti jurisdikčnej imunity, by spochybnilo zásadné rozlišovanie, ktoré toto nariadenie robí medzi spormi patriacimi do občianskych a obchodných vecí na jednej strane, a spormi, ktoré do týchto vecí nepatria, na druhej strane. Pre lepšiu názornosť uvediem, že aj keď je možnosť územných samosprávnych celkov odvolávať sa na jurisdikčnú imunitu štátov diskutabilná, tento celok

24 Pozri rozsudok z 21. decembra 2011, Air Transport Association of America a i. (C-366/10, EU:C:2011:864, bod 101). Pozri tiež v tomto zmysle rozsudok z 24. novembra 1992, Poulsen a Diva Navigation (C-286/90, EU:C:1992:453, body 9 a 10), ako aj z 3. júna 2008, Intertanko a i. (C-308/06, EU:C:2008:312, bod 51).

25 Pozri v tomto zmysle rozsudky z 24. novembra 1992, Poulsen a Diva Navigation (C-286/90, EU:C:1992:453, bod 9), a z 25. februára 2010, Brita (C-386/08, EU:C:2010:91, bod 45).

26 Napokon vo všeobecnosti sa uznáva, že žalovaný štát sa môže vzdať svojej jurisdikčnej imunity.

27 Pozri v tomto zmysle CRAWFORD, J.: c. d., s. 470, a HIGGINS, R.: General Course on Public International Law. In: *Recueil des cours de l'Académie de La Haye*. 1991, zv. 230, s. 115.

28 Pozri rozsudok z 19. júla 2012 (C-154/11, EU:C:2012:491, bod 56).

29 Podotýkam, že niektoré vnútroštátne sudy dospeli v otázke neuplatniteľnosti nariadenia č. 44/2001 v danom spore z dôvodu výkonu právomocí verejnej moci zo strany žalovaného štátu k záveru, že dotknutý štát požíva v tomto spore jurisdikčnú imunitu. Zdá sa totiž, že Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko) vo svojom rozsudku z 22. januára 2019, 10 Ob 103/18x, bod 1.1, s prihliadnutím na rozsudok z 15. novembra 2018, Kuhn (C-308/17, EU:C:2018:911), v ktorom Súdny dvor rozhodol, že spor týkajúci sa žaloby podanej proti členskému štátu, ktorý vydal dlhopisy a neskôr po emisii týchto dlhopisov prijal zákon umožňujúci zmeniť pôvodné podmienky emisie dlhopisu, možno považovať za spor týkajúci sa „občianskych a obchodných vecí“ v zmysle článku 1 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 1215/2012/EÚ o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. EÚ L 351, 2012, s. 1). Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) sa vo svojom rozsudku z 22. januára 2019, 10 Ob 103/18x, bode 1.1 domnieval, že rakúske sudy nemôžu rozhodovať o zodpovednosti žalovaného štátu v podobnom spore.

30 Pozri rozsudok z 19. júla 2012, Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:491, bod 49).

sa jednako zaoberá administratívnou činnosťou.³¹ V tomto rámci môže využívať právomoci verejnej moci. Je teda potrebné domnievať sa, že pojem „občianske a obchodné veci“ sa vzťahuje na všetky činnosti vykonávané územnými samosprávnymi celkami, lebo tento samosprávny celok nemôže požívať jurisdikčnú imunitu?

46. Po tretie kontroverznou otázkou práva imunity štátov je otázka, či sa majú sporné úkony kvalifikovať podľa práva štátu konajúceho súdu alebo podľa vlastných riešení medzinárodného práva verejného.³² Pokiaľ ide o nariadenie č. 44/2001, rozlišovanie medzi spormi patriacimi do občianskych a obchodných vecí a spormi, ktoré do týchto vecí nepatria, sa bez ohľadu na odpoveď na túto otázku musí vykonávať na základe autonómnych kritérií práva Únie, ktoré Súdny dvor vyvodil vo svojej judikatúre. V dôsledku toho úkon vykonaný pri výkone verejnej moci (*acta iure imperii*) z hľadiska práva imunity nie je nevyhnutne úkonom vykonaným pri výkone verejnej moci v súlade s týmito autonómnymi kritériami práva Únie.

47. Z uvedených dôvodov sa domnievam, že normotvorca Únie sa mohol inšpirovať medzinárodným obyčajovým právom, z ktorého vyvodil všeobecné ponaučenia týkajúce sa rozlišovania medzi *acta iure imperii* a *acta iure gestionis*. Zastávam však názor, že normotvorca Únie nepoužil koncept jurisdikčnej imunity na to, aby presne vymedzil rozsah právnej úpravy v oblasti justičnej spolupráce v občianskych veciach, ktoré majú cezhraničný dosah, a osobitne vecnej pôsobnosti nariadenia č. 44/2001.

48. V dôsledku toho nepovažujem za potrebné odvolávať sa v úvahách týkajúcich sa vecnej pôsobnosti nariadenia č. 44/2001 na zásadu medzinárodného obyčajového práva o jurisdikčnej imunitě štátov.

C. O vecnej pôsobnosti nariadenia č. 44/2001

1. Pojem „občianske a obchodné veci“ a úkony vykonané pri výkone verejnej moci vo význame prijatom v judikatúre Súdneho dvora

49. Ako som uviedol v bode 21 vyššie, vnútroštátny súd v odôvodnení tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania uvádza, že v prejednávanej veci ide o zistenie, či sa má článok 1 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 vykladať v tom zmysle, že pojem „správne veci“ v zmysle tohto ustanovenia zahŕňa sporné činnosti vykonávané žalovanými na základe poverenia od tretieho štátu.

50. Vnútroštátny súd tiež odkazuje na tvrdenie žalovaných, podľa ktorého vykonali klasifikačné a certifikačné činnosti v rámci úkonov verejnej moci (*acta iure imperii*), keďže konali ako poverenci tretieho štátu a na účet tohto tretieho štátu. Tento súd pripúšťa, že žalované konali na základe poverenia od tretieho štátu a na účet tohto tretieho štátu. Má však pochybnosti o kvalifikovaní klasifikačných a certifikačných činností ako „úkonov vykonávaných *iure imperii*“ a v dôsledku toho o svojej povinnosti uznať jurisdikčnú imunitu, na ktorú sa žalované odvolávajú.

51. V článku 1 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 sa výslovne nespomínajú úkony vykonávané pri výkone verejnej moci (*acta iure imperii*) ani zodpovednosť za takéto úkony. Toto ustanovenie iba stanovuje, že toto nariadenie sa uplatní v občianskych a obchodných veciach (prvá veta) a že sa naopak neuplatní najmä na daňové, colné a správne veci (druhá veta).³³

31 Pozri v tomto zmysle MUIR WATT, H., PATAUT, E.: Les actes *iure imperii* et le règlement Bruxelles I. In: *Revue critique de droit international privé*. 2008, zv. 97, s. 61 a nasl., bod 25.

32 Pozri van ALEBEEK, R.: c. d., s. 57 – 59.

33 Chýbajúcim výslovným spomenutím úkonov vykonávaných *iure imperii* možno vysvetliť, prečo vnútroštátny súd v odôvodnení svojho návrhu na začatie prejudiciálneho konania uvádza, že si kladie otázku, či klasifikačné a certifikačné činnosti vykonávané súkromnoprávnymi subjektmi patria do „správnych vecí“ v zmysle článku 1 ods. 1 nariadenia č. 44/2001.

52. V tejto súvislosti najmä z odôvodnenia 7 nariadenia č. 44/2001 vyplýva, že úmyslom normotvorcu Únie bolo prikloniť sa k širšej koncepcii pojmu „občianske a obchodné veci“, ktorý je uvedený v článku 1 ods. 1 tohto nariadenia, a v dôsledku toho k jeho širokej pôsobnosti.³⁴ To sa odráža v skutočnosti, že žaloby, ktorých cieľom je náhrada škody, zo zásady spadajú do oblasti občianskych a obchodných vecí a patria teda do rámca pôsobnosti nariadenia č. 44/2001.³⁵ Okrem toho Súdny dvor vo svojej judikatúre objasnil, že pôsobnosť tohto nariadenia je definovaná predovšetkým faktormi, ktoré charakterizujú povahu právnych vzťahov medzi účastníkmi sporu alebo predmet tohto sporu.³⁶

53. Ak by som sa toho pridržal, prakticky akákoľvek žaloba o náhradu škodu, okrem výnimiek stanovených v článku 1 ods. 2 nariadenia č. 44/2001, by nevyhnutne patrila do rámca pôsobnosti tohto nariadenia. Platilo by to o to viac v prípade žalôb podaných tretími osobami, ktoré pred vznikom tejto škody nemajú vo všeobecnosti nijaký právny vzťah s údajným pôvodcom tejto škody, pričom jediný vzťah medzi nimi je ten, ktorý vyplýva zo skutočnosti vedúcej k spôsobeniu škody.

54. V prvom rade však žaloba o náhradu škody smeruje v zásade proti konaniu, ktoré viedlo k vzniku škodu uvádzanej jedným z účastníkov sporu. Aby sa nariadenie č. 44/2001 uplatnilo na spor, v ktorom je takáto žaloba podaná, takéto konania nemôžu svojou povahou vylúčiť žalobu z pojmu „občianske a obchodné veci“³⁷.

55. V druhom rade hoci sa v nariadení č. 44/2001 nespomínajú úkony vykonávané *iure imperii*, neplatí to v prípade jeho nástupcu, t. j. nariadenia č. 1215/2012, ktoré vo svojom článku 1 ods. 1 druhej vete stanovuje, že toto nariadenie sa neuplatňuje najmä na „zodpovednosť štátu za úkony a opomenutia pri výkone štátnej moci (*acta iure imperii*)“.

56. Pôsobnosť nariadenia č. 1215/2012 vo vzťahu k pôsobnosti nariadenia č. 44/2001 sa prepracovaním článku 1 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 nezmenila. Doplnenie zmienky o úkonoch *iure imperii* je len objasnením,³⁸ takže články 1 ods. 1 týchto dvoch nariadení možno považovať za rovnocenné.³⁹

57. Výpočet *daňových, colných a správnych vecí* uvedený v článku 1 ods. 1 druhej vete nariadenia č. 44/2001 nie je totiž vyčerpávajúci a len ilustruje veci, v ktorých môže dôjsť ku vzniku sporov, ktoré nepatria do občianskych a obchodných vecí. Pred týmto výpočtom je uvedený výraz „najmä“ a dotknuté veci sú prinajmenšom v anglickej a francúzskej jazykovej verzii navyše oddelené slovíčkom „a“.

34 Pozri nedávny rozsudok z 28. februára 2019, Gradbeništvo Korana (C-579/17, EU:C:2019:162, bod 47 a citovaná judikatúra).

35 Pozri rozsudok z 23. októbra 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, bod 27).

36 Pozri rozsudok z 12. septembra 2013, Sunico a i. (C-49/12, EU:C:2013:545, bod 33 a citovaná judikatúra).

37 Súdny dvor vo svojej judikatúre pri posudzovaní toho, či sa pojem „občianske a obchodné veci“ vzťahuje na žalobu o náhradu škody, odkázal v rozsudku z 15. februára 2007, Lechouritou a i. (C-292/05, EU:C:2007:102, bod 38), na *konania, ktorými bola spôsobená škoda, a teda viedli k žalobe o náhradu škody*, v rozsudku z 15. novembra 2018, Kuhn (C-308/17, EU:C:2018:911, bod 36), na *konanie*, v ktorom má spor svoj pôvod, a napokon v rozsudku z 28. apríla 2009, Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 45), na *úkony, proti ktorým žaloba smeruje*.

38 Pozri v tomto zmysle ROGERSON, P.: Article 1er. In: *Brussels I bis Regulation*, pod vedením MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. Köln: Otto Schmidt, 2016, s. 63, bod 13. V tejto súvislosti pozri tiež BOSCHIERO, N.: Jurisdictional Immunities of the State and Exequatur of Foreign Judgments: a private International Law Evaluation of the Recent ICJ Judgment in Germany v. Italy. In: *International Courts and the Development of International Law: Essays in Honour of Tullio Treves*, pod vedením BOSCHIERO, N., SCOVAZZI, T., PITEA, C., RAGNI, C. Den Haag: T.M.C. Asser Press, 2013, s. 808 a 809, kde sa uvádza, že vylúčenie zodpovednosti za úkony *iure imperii* nesúvisí s vnútornou povahou občianskych a obchodných vecí, ale je výsledkom politického rozhodnutia.

39 Pozri rozsudok z 15. novembra 2018, Kuhn (C-308/17, EU:C:2018:911, body 31 a 32). Okrem toho vloženie tohto doplnenia umožnilo zaručiť terminologickú jednotnosť medzi nariadením č. 1215/2012 a inými aktmi medzinárodného práva súkromného Únie. Na ilustráciu pozri článok 1 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (RÍM II) (Ú. v. EÚ L 199, 2007, s. 40), podľa ktorého sa toto nariadenie neuplatní najmä na daňové, colné alebo správne veci ani na zodpovednosť štátu za konanie alebo nečinnosť pri výkone verejnej moci (*acta iure imperii*). To znamená, že jednak použitie výkladov niektorých z týchto aktov sa môže ukázať ako užitočné pre definovanie pôsobnosti nariadenia č. 44/2001, a jednak výklad tohto nariadenia poskytnutý Súdnym dvorom bude mať dopad na pôsobnosť uvedených aktov.

58. Na účely vymedzenia pôsobnosti nariadenia č. 44/2001 je tak potrebné identifikovať spoločné body vecí spomenutých v článku 1 ods. 1 druhej vete tohto nariadenia a domnievať sa, že tieto body formou protikladu definujú občianske a obchodné veci.⁴⁰

59. Práve na základe tejto logiky Súdny dvor vo svojej rozsiahlej judikatúre týkajúcej sa článku 1 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 opakovane rozhodol, že uplatnenie výsad verejnej moci jedným z účastníkov sporu, keďže tento vykonáva výnimočné právomoci v porovnaní s pravidlami všeobecného práva uplatniteľnými na vzťahy medzi jednotlivcami, vylučuje taký spor spomedzi občianskych a obchodných vecí v zmysle článku 1 ods. 1 tohto nariadenia.⁴¹ Súdny dvor už na tomto základe rozhodol, že na žalobu, ktorou sa daňová správa členského štátu domáha náhrady škody spôsobenej zločineckou skupinou, ktorej cieľom bolo dopustiť sa podvodu s daňou z pridanej hodnoty (DPH) splatnou v tomto členskom štáte, sa vzťahuje pojem „občianske a obchodné veci“ pod podmienkou, že táto daňová správa sa v rámci svojej žaloby nachádzala v rovnakej situácii ako súkromnoprávna osoba.⁴² Z toho vyvodzujem, že pri posúdení otázky, či nariadenie č. 44/2001 je, alebo nie je uplatniteľné na určitý spor, sa netreba zameriavať na oblasť, do ktorej môže spadať úkon, v súvislosti s ktorým sa v tomto spore uplatňuje zodpovednosť. Treba si naopak klásť otázku, či tento úkon vychádza z výkonu právomocí verejnej moci.

60. S ohľadom na túto judikatúru treba preskúmať, či sa nariadenie č. 44/2001 uplatňuje na spor vo veci samej. Je potrebné najskôr zistiť, v čom spočívajú klasifikačné a certifikačné činnosti, v ktorých má spor vo veci samej svoj pôvod a vo vzťahu ku ktorým sa v tomto spore uplatňuje zodpovednosť, a následne určiť, či tieto činnosti vychádzajú z výkonu právomocí verejnej moci v zmysle stanovenom Súdnym dvorom.

2. Klasifikačné a certifikačné činnosti

61. Povinnosti členských štátov týkajúce sa klasifikácie a certifikácie lodí plávajúcich pod ich štátnou vlajkou vyplývajú z medzinárodných dohovorov v oblasti námornej bezpečnosti a prevencie znečisťovania morí, ako sú napríklad dohovor z Montego Bay a dohovor SOLAS.

62. Z analýzy týchto dohovorov a medzinárodnej praxe v tejto oblasti⁴³ vyplýva, že klasifikačné činnosti spočívajú vo vydaní tzv. *class certificate* (osvedčenie o triede, ktoré osvedčuje, že loď je skonštruovaná v súlade s pravidlami pre danú triedu a udržiavaná v stave, ktorý je v súlade s týmito pravidlami) organizáciami nazývanými klasifikačné spoločnosti. Tieto osvedčenia pôvodne plnili súkromnú funkciu a vydávali sa najmä na účely získania poistného krytia. Ako však tvrdí Komisia, získanie osvedčenia o triede je v súčasnosti základným predpokladom vydania štatutárneho osvedčenia.⁴⁴

40 Pozri TOADER, C.: La notion de matière civile et commerciale. In: *Europa als Rechts- und Lebensraum: Liber amicorum für Christian Kohler zum 75. Geburtstag am 18. Juni 2018*, pod vedením HESS, B., JAYME, E., MANSEL, H.-P. Bielefeld: Verlag Ernst und Werner Gieseking, 2018, s. 521 a tam citovaná právna náuka. Pozri tiež v tomto zmysle, pokiaľ ide o nariadenie č. 864/2007 spomenuté v poznámke pod čiarou 39, NOURISSAT, C.: Le champ d'application du règlement „Rome II“. In: *Le Règlement communautaire „Rome II“ sur la loi applicable aux obligations non contractuelles. Actes du colloque du 20 septembre 2007 – Dijon*, pod vedením CORNELOUP, S., JOUBERT, N. Paris: Lexis Nexis Litec, 2008, s. 24.

41 Pozri rozsudky z 1. októbra 2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, bod 26); z 23. októbra 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, bod 31 a citovaná judikatúra), ako aj z 9. marca 2017, Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, bod 35).

42 Pozri rozsudok z 12. septembra 2013, Sunico a i. (C-49/12, EU:C:2013:545, bod 43). Možno však tvrdiť, že ak si vnútroštátny daňový orgán uplatňuje nároky vyplývajúce z porušenia daňových zákonov, koná ako zvrchovaný orgán aj vtedy, ak žiada o náhradu škody pred všeobecnými súdmi podľa všeobecného práva v oblasti občianskoprávnej zodpovednosti. Pozri KOHLER, CH.: Abschied von der autonomen Auslegung des Begriffs „Zivil- und Handelssachen in Art. 1 EuGVVO? In: *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts*. 2015, zv. 35(1), s. 55.

43 Pozri DE BRUYNE, J.: *Third-Party Certifiers*. Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer, 2019; GOEBEL, F.: *Classification Societies. Competition and Regulation of Maritime Information Intermediaries*. Zürich: Lit, 2017, s. 42 a nasl., a ULFBECK, V., MØLLMANN, A.: Public Function Liability of Classification Societies. In: *Certification – Trust, Accountability, Liability*, pod vedením ROTT, P., Cham: Springer, 2019, s. 213 a nasl.

44 Pozri kapitolu II-1 časť A-1 predpis 3-1 dohovoru SOLAS. Pozri tiež ULFBECK, V., MØLLMANN, A.: c. d., s. 225.

63. Pokiaľ ide o štatutárnu certifikáciu, tá sa vždy vykonávala a stále sa vykonáva v rámci plnenia povinností vyplývajúcich z medzinárodných dohovorov v oblasti námornej bezpečnosti a prevencie znečisťovania morí.⁴⁵ Spočíva vo vydaní štatutárneho osvedčenia (*statutory certification*) vlajkovým štátom alebo v jeho mene organizáciou poverenou na tento účel.

64. V praxi zabezpečuje výkon inšpekcií a prehliadok na účely klasifikácie a certifikácie lode, ako aj vydávanie osvedčení ten istý hospodársky subjekt. Tieto činnosti sa vykonávajú za odmenu na základe jednej alebo viacerých obchodných zmlúv uzavretých priamo s vlastníkom lode.

65. Tento stručný opis odzrkadľuje okolnosti sporu vo veci samej. Žalované na základe dohody uzavretej s Panamskou republikou v roku 1999 (ďalej len „dohoda z roku 1999“) vykonávali na základe poverenia od tohto štátu, na jeho účet a údajne aj v jeho záujme klasifikačné a certifikačné činnosti. V tomto rámci vykonávali za odmenu a na základe zmluvy uzavretej s vlastníkom lode *Al Salam Boccaccio* '98 inšpekcie a prehliadky na účely klasifikácie a certifikácie tejto lode a následne vydali osvedčenia o triede a štatutárne osvedčenia.

66. Práve so zreteľom na tento opis skutkových okolností sporu vo veci samej je potrebné posúdiť, či sporné úkony, ktoré spočívajú v klasifikácii a certifikácii lode súkromnoprávnym subjektom po prvé na základe poverenia od štátu, po druhé na účet a v záujme tohto štátu a po tretie v rámci plnenia jeho medzinárodných záväzkov v oblasti námornej bezpečnosti a prevencie znečisťovania morí, vychádzajú z výkonu právomocí verejnej moci v súlade s kritériami, ktoré Súdny dvor vyvodil vo svojej judikatúre týkajúcej sa pojmu „občianske a obchodné veci“.

3. Úkony vykonávané na základe poverenia od štátu

67. Samotná skutočnosť, že žalované vykonávali určité činnosti na základe poverenia od štátu, nie je rozhodujúca pre konštatovanie, že na žalobu, ktorá má svoj pôvod v týchto činnostiach, nespádajú pod pojem „občianske a obchodné veci“ v zmysle nariadenia č. 44/2001.

68. Súdny dvor už v tejto súvislosti rozhodol, že samotná skutočnosť, že niektoré právomoci sú zverené, alebo dokonca prenesené prostredníctvom aktu orgánu verejnej moci, neznamená, že tieto právomoci sú vykonávané *iure imperii*.⁴⁶

69. V prípadoch týkajúcich sa viacerých vzťahov, ktorých stranami sú buď verejný orgán a osoba súkromného práva, alebo iba osoby súkromného práva, treba totiž identifikovať právny vzťah medzi účastníkmi sporu a posúdiť podanú žalobu.⁴⁷ Z tohto uhla pohľadu faktory charakterizujúce vzťah medzi poverujúcim orgánom a povereným orgánom, ktoré môžu vylúčiť tento vzťah z pôsobnosti nariadenia č. 44/2001, nemajú vplyv na charakteristiku právneho vzťahu medzi týmto povereným orgánom a príjemcom jeho služieb.⁴⁸

70. To isté musí platiť pre tretie osoby, ktoré nemajú zmluvné právne vzťahy s povereným subjektom. Nakoniec žaloba o náhradu škody podaná tretou osobou smeruje proti konaniu vychádzajúcemu zo vzťahu medzi týmto povereným subjektom a príjemcami jeho služieb. Povaha úkonu vykonaného mimo výkonu právomocí verejnej moci sa nemení podľa osoby, ktorej bola týmto úkonom spôsobená škoda. Subjekt, ktorý pre svojho zmluvného partnera vykonal úkony patriace do pojmu „občianske a obchodné veci“, navyše nemôže mať možnosť byť vyňatý z právomoci civilných súdov, pokiaľ ide o žaloby o náhradu škody podané tretími osobami v súvislosti s tými istými úkonmi.

⁴⁵ Pozri najmä kapitolu I predpis 6 dohovoru SOLAS.

⁴⁶ Rozsudok z 9. marca 2017, Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, bod 35).

⁴⁷ Pozri rozsudok z 5. februára 2004, Frahuil (C-265/02, EU:C:2004:77, bod 20).

⁴⁸ Pozri rozsudok z 23. októbra 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, bod 35).

4. Úkony vykonávané na účet a v záujme štátu

71. Ani skutočnosť, že klasifikačné a certifikačné činnosti boli vykonávané na účet a v záujme poverujúceho členského štátu, nie je sama osebe rozhodujúca pre označenie týchto činností za činnosti vykonané pri výkone verejnej moci v zmysle článku 1 ods. 1 nariadenia č. 44/2001.

72. Je pravda, že výklad príslušnej judikatúry Súdneho dvora by mohol viesť k domnienke, že výkon určitých úloh v záujme sledovanom štátom vylučuje spor z občianskych a obchodných vecí.

73. V rozsudku Kuhn⁴⁹ Súdny dvor rozhodol, že spor medzi jednotlivcom a členským štátom týkajúci sa zavedenia opatrenia, ktorým tento štát uložil všetkým držiteľom vydaných cenných papierov podstatnú zmenu finančných podmienok týchto cenných papierov, nepatrí pod pojem „občianske a obchodné veci“. Na účely tohto záveru sa Súdny dvor, zdá sa, predovšetkým domnieval, že takéto opatrenie spôsobuje výkon právomocí, ktoré presahujú rámec pravidiel všeobecného práva uplatniteľných vo vzťahoch medzi jednotlivcami.⁵⁰ Súdny dvor sa ďalej zameral na kontext, v ktorom bolo toto opatrenie prijaté, a na cieľ všeobecného záujmu sledovaný týmto opatrením,⁵¹ t. j. ciele štátu v oblasti verejných financií a ciele eurozóny v oblasti finančnej stability. Súdny dvor napokon konštatoval, že vzhľadom na výnimočnú povahu podmienok a okolností, za ktorých bolo uvedené opatrenie prijaté, ako aj na cieľ všeobecného záujmu sledovaný týmto opatrením spor vo veci samej má svoj pôvod v prejave štátnej moci.⁵²

74. Tento rozsudok však podľa môjho názoru nemožno chápať v tom zmysle, že všeobecný cieľ aktu vyvedený z kontextu, v ktorom bol tento akt prijatý, sám osebe stačí na vyhlásenie, že uvedený akt je prejavom verejnej moci.

75. V prvom rade, ak by sa totiž pripustilo, že cieľ úkonu vykonaného bez uplatnenia zvláštnych právomocí stačí na vyhlásenie, že spor, ktorý má svoj pôvod v tomto akte, nespadá pod pojem „občianske a obchodné veci“, bolo by to v rozpore s ustálenou judikatúrou, podľa ktorej výkon právomocí verejnej moci vylučuje spor z oblasti občianskych a obchodných vecí.⁵³

76. V druhom rade, hoci je využitie zvláštnych právomocí spoľahlivým a objektívne overiteľným kritériom, v prípade cieľa úkonu vykonaného na účet štátu je to inak. Osoba, na ktorú mal úkon nepriaznivé účinky, nemusí nutne poznať cieľ tohto úkonu. Predvídateľnosť súdnej právomoci je však jednou zo zásad, na ktorých je založená súdna spolupráca v občianskych a obchodných veciach v rámci Únie.⁵⁴ Hoci sa táto zásada zo svojej podstaty týka rozdelenia právomocí medzi súdmi členských štátov, z hľadiska predvídateľnosti súdnej právomoci je ešte dôležitejšie vedieť, či sa nariadenie č. 44/2001, ktoré stanovuje pravidlá tohto rozdelenia, uplatní na prejednávajúcu vec.

49 Pozri rozsudok z 15. novembra 2018 (C-308/17, EU:C:2018:911).

50 Pozri rozsudok z 15. novembra 2018, Kuhn (C-308/17, EU:C:2018:911, body 38 a 39).

51 Pozri rozsudok z 15. novembra 2018, Kuhn (C-308/17, EU:C:2018:911, bod 40 a 41).

52 Pozri rozsudok z 15. novembra 2018, Kuhn (C-308/17, EU:C:2018:911, bod 42).

53 Pozri poznámku pod čiarou 41 a citovanú judikatúru.

54 Pozri rozsudok zo 4. mája 2010, TNT Express Nederland (C-533/08, EU:C:2010:243, bod 49).

77. V treťom rade akejkolvek činnosti vykonávanej štátom alebo na účet štátu možno v praxi priznať vládny cieľ. Ak by sa pripustilo, že na niektoré žaloby sa nevzťahuje pojem „občianske a obchodné veci“ z dôvodu cieľa aktov, v ktorých majú tieto žaloby svoj pôvod, umožnilo by to vylúčiť celé kategórie čisto civilných vecí z pôsobnosti nariadenia č. 44/2001.⁵⁵

78. Z týchto dôvodov skutočnosť, že niektoré úkony sa s ohľadom na ich cieľ vykonávajú vo všeobecnom alebo verejnom záujme, podľa môjho názoru len naznačuje, že tieto úkony boli vykonané prostredníctvom právomocí, ktoré presahujú rámec pravidiel uplatniteľných vo vzťahoch medzi jednotlivcami.

79. Tento výklad je podporený výkladom rozsudku Pula Parking⁵⁶, v ktorom sa Súdny dvor domnieval, že na spor týkajúci sa výberu parkovného spoločnosťou vo vlastníctve územného samosprávneho celku, ktorý viedol k predloženiu návrhu na začatie prejudiciálneho konania, sa vzťahuje pojem „občianske a obchodné veci“, a to napriek tomu, že správa verejného parkoviska a výber tohto parkovného sú, ako vyplýva z tohto rozsudku, *službou vykonávanou v miestnom záujme*. Tento rozsudok tak poukazuje na to, že „konať v záujme porovnateľnom so všeobecným alebo verejným záujmom“ neznamená „konať pri výkone verejnej moci“ v zmysle judikatúry týkajúcej sa článku 1 ods. 1 nariadenia č. 44/2001.

80. Okrem toho Súdny dvor v rozsudku Sonntag⁵⁷ rozhodol, že skutočnosť, že pedagóg štátnej školy má postavenie úradníka a koná v tomto postavení, nemôže byť rozhodujúcim faktorom pre vylúčenie žaloby o náhradu škody, ktorá bola podaná proti tomuto pedagógovi, z pôsobnosti Bruselského dohovoru. Súdny dvor sa v tejto súvislosti domnieval, že *aj keď úradník koná na účet štátu, nevykonáva vždy verejnú moc*. Z toho vyplýva, že samotné konanie na účet štátu neznamená, že by dotknuté úkony boli vykonávané pri výkone verejnej moci vo vyššie uvedenom zmysle.

81. Súdny dvor prijal tento výklad aj napriek tomu, že dôsledky vyplývajúce zo zodpovednosti dotknutého pedagóga boli prevzaté v rámci štátnej záruky, a dokonca kryté verejnoprávnym systémom sociálneho zabezpečenia.⁵⁸ Ako poznamenal generálny advokát Darmon vo svojich návrhoch prednesených vo veci Sonntag⁵⁹, existencia takejto záruky, ktorá nijako nesúvisí s kritériami vyvedenými Súdnym dvorom v jeho judikatúre týkajúcej sa pojmu „občianske a obchodné veci“, nemôže vylúčiť z pôsobnosti Bruselského dohovoru úkon, ktorý do nej prirodzene patrí.

82. Skutočnosť, že na náhradu škody spôsobenej úkonmi osoby konajúcej na účet štátu možno použiť verejné financie, tak nevylučuje spory, ktoré majú svoj pôvod v týchto úkonoch, z vecnej pôsobnosti tohto dohovoru, a teda ani z vecnej pôsobnosti nariadenia č. 44/2001. Z toho vyvodzujem, že ani spory, ktoré majú svoj pôvod v úkonoch vykonaných na účet štátu, nie sú vylúčené z pôsobnosti tohto nariadenia z dôvodu prípadného vzniku zodpovednosti tohto štátu za škody spôsobené dotknutými úkonmi.⁶⁰

⁵⁵ Aj keď sa pôsobnosť nariadenia č. 44/2001 nutne nezhoduje s negatívnym rámcom pôsobnosti súdnej imunity, domnievam sa, že relevantnosť cieľa aktu je v práve v oblasti imunity štátov taktiež diskutabilná. Osobitne v rámci Newyorského dohovoru, ktorý sa zakladá na rozlišovaní medzi úkonmi vykonanými *iure imperii* a úkonmi vykonanými *iure gestionis*, cieľ transakcie môže byť do iste miery dôležitý, pokiaľ ide o otázku, či bola táto transakcia vykonaná *iure gestionis*, v dôsledku čoho sa žalovaný členský štát nemôže odvolávať na súdnu imunitu. Podľa tohto dohovoru je však cieľ transakcie *doplňkovým kritériom* vo vzťahu ku kritériu povahy transakcie, ktoré sa v určitých prípadoch môže *vziať do úvahy*. Toto doplnkové kritérium je okrem toho po prvé veľmi sporné (pozri PAVONI, R.: c. d., s. 282), po druhé kritizované právnou náukou z rovnakých dôvodov, aké som uviedol v bode 77 vyššie (pozri BRÖHMER, J.: *State Immunity and the Violation of Human Rights*. Den Haag: Martinus Nijhoff Publishers, 1997, s. 1), a po tretie nie je jednotne uplatňované vnútroštátnymi súdmi, ktoré majú sklon zohľadňovať výlučne povahu transakcie (Pozri YANG, X.: *State Immunity in International Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, s. 85 – 108).

⁵⁶ Rozsudok z 9. marca 2017 (C-551/15, EU:C:2017:193, bod 35).

⁵⁷ Rozsudok z 21. apríla 1993 (C-172/91, EU:C:1993:144, bod 21).

⁵⁸ Rozsudok z 21. apríla 1993, Sonntag (C-172/91, EU:C:1993:144, body 27 a 28).

⁵⁹ C-172/91, EU:C:1992:487, bod 44.

⁶⁰ Vzhľadom na to, že vecná pôsobnosť nariadenia č. 44/2001 sa nemusí nutne zhodovať s negatívnym rámcom pôsobnosti jurisdikčnej imunity, nemôžem vylúčiť, že takýto prípadný vznik zodpovednosti štátu môže byť naopak relevantný v kontexte práva v oblasti imunity.

83. Skutočnosť, že dotknuté úkony boli vykonané na účet a v záujme poverujúceho štátu, ani prípadný vznik zodpovednosti tohto štátu za škody spôsobené týmito úkonmi nie sú samy osebe rozhodujúce pre charakterizovanie týchto úkonov ako úkonov, ktoré boli vykonané prostredníctvom právomocí, ktoré presahujú rámec pravidiel uplatniteľných vo vzťahoch medzi jednotlivcami.

5. Úkony vykonávané v rámci plnenia medzinárodných záväzkov štátu

84. Skutočnosť, že súkromnoprávny subjekt vykonáva na základe poverenia, na účet a v záujme štátu úkony v rámci plnenia medzinárodných záväzkov tohto štátu v oblasti námornej bezpečnosti a prevencie znečisťovania morí, nepredukuje, že tieto úkony sú vykonávané pri výkone verejnej moci.

85. Je pravda, že rozsudok Rüffer⁶¹ možno chápať v tom zmysle, že pojem „občianske a obchodné veci“ sa nevzťahuje na žalobu na vymáhanie nákladov na odstránenie vraku, ktorú podal správca verejných vodných ciest, keďže toto odstránenie bolo vykonané *v rámci plnenia medzinárodného záväzku v oblasti ochrany životného prostredia* a na základe ustanovení vnútroštátneho práva.

86. Z tohto uhla pohľadu by tento rozsudok mohol svedčiť v prospech výkladu, podľa ktorého sa nariadenie č. 44/2001 neuplatňuje na spor vo veci samej.

87. Ako však uviedol samotný Súdny dvor, vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok Rüffer⁶², dotknutý verejnoprávny orgán vykonával úlohy riečnej polície a vo vzťahu k jednotlivcom mal postavenie orgánu verejnej moci.

88. Vlastník pozemku si totiž nemôže privlastniť vec nachádzajúcu sa na tomto pozemku, predať túto vec a použiť získanú sumu na pokrytie nákladov spojených s jej odstránením, s výnimkou prípadu, ak sa uplatňujú právomoci presahujúce rámec pravidiel všeobecného práva uplatniteľných vo vzťahoch medzi jednotlivcami.⁶³ Bez ohľadu na to, či tieto právomoci pramenia z medzinárodného alebo vnútroštátneho práva, a bez ohľadu na jednotlivcov, ktorých ochrana je predmetom výkonu týchto právomocí, teda výkon právomocí verejnej moci počas vykonávania uvedených úkonov vylučuje uplatnenie nariadenia č. 44/2001.

89. Zostáva už len overiť, či sporné úkony, t. j. klasifikácia a certifikácia lode, vychádzajú z výkonu právomocí verejnej moci, a teda sa na ne nevzťahuje pojem „občianske a obchodné veci“ v zmysle článku 1 ods. 1 nariadenia č. 44/2001. Na účely tohto overenia môže byť užitočné vykonať analýzu poverenia, na základe ktorého štát zveril určité úlohy súkromnoprávnemu subjektu, a analýzu práv, ktorým podlieha výkon povinností vyplývajúcich z tohto poverenia, s cieľom určiť rozsah právomocí využívaných na vykonávanie sporných úkonov a rozhodnúť, či podľa kritérií, ktoré Súdny dvor vyvodil vo svojej judikatúre týkajúcej sa pojmu „občianske a obchodné veci“, tieto úkony vychádzajú z výkonu právomocí verejnej moci.⁶⁴

61 Pozri rozsudok zo 16. decembra 1980 (814/79, EU:C:1980:291, bod 9).

62 Pozri rozsudok zo 16. decembra 1980, Rüffer (814/79, EU:C:1980:291, body 9 a 10).

63 Musím poznamenať, že vo veci, v ktorej bol vyhlásený rozsudok zo 16. decembra 1980, Rüffer (814/79, EU:C:1980:291), holandská vláda pred Súdnym dvorom tvrdila, že holandské právo oprávňuje správcu verejnej vodnej cesty odstrániť vrak, ktorý predstavuje nebezpečenstvo alebo prekážku pre námornú lodnú dopravu, *bez toho, aby na tento účel potreboval súhlas majiteľa vraku alebo jeho držiteľa*. Okrem toho Súdny dvor v bode 11 tohto rozsudku odkázal na všeobecné zásady vyplývajúce zo všetkých vnútroštátnych systémov členských štátov, aby konštatoval, že z ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov presne vyplýva, že správca týchto ciest koná na účely odstraňovania vrakov v rámci výkonu verejnej moci. Túto pasáž treba vykladať s prihliadnutím na opis vnútroštátnych právnych úprav uvedený v návrhoch, ktoré generálny advokát Warner predniesol vo veci Rüffer (814/79, EU:C:1980:229). Z tohto opisu vyplýva, že tieto právne úpravy stanovujú skôr konkrétne právomoci správcov vo vzťahu k jednotlivcom, ktorí neodstránili svoj vrak, než povinnosti v oblasti životného prostredia.

64 Pozri BASEDOW, J.: Civil and Commercial Matters. A New Key Concept of Community Law. In: *Rett og toleranse. Festskrift til Helge Johan Thue – 70 år, Gyldendal*, pod vedením FRANTZEN, T., GIERSTEN, J., CORDERO MOSS, G., Oslo: Gyldendal, 2007, s. 159.

6. Rozsah právomocí využívaných na vykonávanie klasifikačných a certifikačných činností

90. Pokiaľ ide o spor vo veci samej, inšpekcie a prehliadky vykonávané na účely klasifikácie a certifikácie lode môžu viesť k odobratiu osvedčenia alebo, ako stanovuje dohovor SOLAS, k požiadavke uznanej organizácie vykonať opravy na lodi. Táto organizácia musí v rámci tejto činnosti uplatňovať normy v oblasti námornej bezpečnosti a prevencie znečisťovania morí.

91. V tejto súvislosti po prvé nič nenaznačuje, že organizácia vykonávajúca klasifikačné a certifikačné činnosti má vo vzťahu k jednotlivcom iným, než je majiteľ lode, postavenie orgánu verejnej moci.

92. Po druhé, aj keď sa zameriame na postavenie tejto organizácie vo vzťahu k uvedenému majiteľovi, z dohody z roku 1999 vyplýva, že žalované poskytovali svoje služby za odmenu na základe súkromnoprávnej zmluvy uzavretej priamo s majiteľom lode *Al Salam Boccaccio* '98. Nič nenasvedčuje tomu, že strany tejto zmluvy si nemohli slobodne určiť cenu za tieto služby. Okrem toho podľa dohody z roku 1999 žalované mali možnosť zahrnúť do uvedenej zmluvy ustanovenia obmedzujúce ich zodpovednosť. Z toho vyvodzujem, že podmienky tejto zmluvy boli stanovené nie jednostranne, ale pri výkone zmluvnej slobody. V rozsahu, v akom táto sloboda zahŕňa najmä slobodný výber hospodárskeho partnera, považujem za vhodné poznamenať, že podľa tvrdenia žalobcov si majiteľ dotknutej lode vybral žalované spomedzi ďalších organizácií vykonávajúcich klasifikačné a certifikačné činnosti pre vlajkový štát.

93. Bez ohľadu na postavenie žalovaných vo vzťahu k majiteľovi lode tak toto postavenie spadá do zmluvného rámca dohodnutého so súhlasom majiteľa lode, ktorý súhlasil s tým, že podrobí svoju loď inšpekciám a prehliadkam, a bude znášať s tým súvisiace náklady. Hoci teda žalované mohli vykonávať nápravné právomoci, robili tak v zmluvnom rámci slobodne prijatom majiteľom lode.

94. Po tretie z dohody z roku 1999 vyplýva, že výklad uplatniteľných aktov a určovanie rovnocennosti alebo schvaľovanie iných požiadaviek, než sú stanovené uplatniteľnými aktmi, sú výsadnými právomocami panamskej správy. Táto dohoda stanovuje, že aj výnimky z požiadaviek stanovených uplatniteľnými aktmi patria do výsadných právomocí tejto správy a museli byť schválené touto správou ešte pred vydaním osvedčenia. Hoci je legislatívna činnosť výkonom verejnej moci, nič nepoukazuje na to, že poverujúci štát si v súvislosti s touto činnosťou nezachoval svoju výlučnú právomoc. Naopak činnosti, aké vykonávajú žalované, ktorých cieľom je podľa dohody z roku 1999 preukázať, že lode spĺňajú príslušné požiadavky stanovené v uplatniteľných aktoch, a vydávať príslušné technické osvedčenia, sa javia ako činnosti technickej povahy.

95. Za týchto podmienok odobratie osvedčenia z dôvodu nesúlady lode s týmito požiadavkami nevyplýva z rozhodovacej právomoci organizácie, akou sú žalované, ktorej úlohou je len vykonať overenia v súlade s vopred definovaným regulačným rámcom. Ak loď nemožno v nadväznosti na odobratie osvedčenia ďalej prevádzkovať, je to z dôvodu sankcie, ktorú ukladá zákon, čo uznali aj žalované na pojednávaní.

96. Napokon po štvrté, ako uvádza Komisia, užitočné ponaučenia možno vyvodiť z bohatej judikatúry týkajúcej sa slobody usadiť sa a poskytovať služby.⁶⁵

97. Treba predovšetkým uviesť, že v rozsudku *Rina Services a i.*⁶⁶ Súdny dvor spresnil, že na činnosti spočívajúce vo vydávaní osvedčení spoločnosťami, ktoré majú postavenie certifikačných organizácií, sa nevzťahuje výnimka uvedená v článku 51 ZFEÚ, a to z dôvodu, že tieto spoločnosti sú spoločnosťami založenými na účely dosiahnutia zisku, ktoré vykonávajú svoje činnosti v podmienkach hospodárskej súťaže, a nemajú nijakú rozhodovaciu právomoc, ktorá by bola spojená s výkonom verejnej moci.

⁶⁵ Pokiaľ ide o výklad pojmu „občianske a obchodné veci“, relevantnosť judikatúry týkajúcej sa základných slobôd potvrdzuje najmä odkaz na rozsudok týkajúci sa voľného pohybu pracovníkov. Pozri rozsudok z 21. apríla 1993, *Sonntag* (C-172/91, EU:C:1993:144, bod 24).

⁶⁶ Rozsudok zo 16. júna 2015 (C-593/13, EU:C:2015:399, bod 20).

98. Za týchto podmienok nemožno podľa môjho názoru tvrdiť, že činnosti, ktoré žalované vykonávali na účely klasifikácie a certifikácie lode *Al Salam Boccaccio* '98, ako aj na účely vydávania príslušných osvedčení, vychádzali z výkonu právomocí verejnej moci.

7. Predbežný záver

99. Z mojej analýzy vyplýva, že po prvé skutočnosť, že žalované vykonali sporné úkony na základe poverenia od štátu, sama osebe nevylučuje spor, v rámci ktorého sa uplatňuje zodpovednosť za tieto úkony, z vecnej pôsobnosti nariadenia č. 44/2001.⁶⁷ Po druhé ani skutočnosť, že uvedené úkony boli vykonané na účet a v záujme poverujúceho štátu, nemá takýto vylučujúci účinok.⁶⁸ A po tretie skutočnosť, že tieto činnosti boli vykonané v rámci plnenia medzinárodných záväzkov tohto štátu, nespochybňuje predchádzajúce úvahy.⁶⁹

100. Využitie právomocí verejnej moci pri vykonávaní úkonov však vždy vedie k neuplatniteľnosti *ratione materiae* nariadenia č. 44/2001 v spore, v rámci ktorého sa uplatňuje zodpovednosť za tieto úkony. Vzhľadom na rozsah právomocí, ktoré žalované využívali na vykonávanie činností spočívajúcich v klasifikácii a certifikácii lode *Al Salam Boccaccio* '98, však tieto činnosti nemožno považovať za činnosti vychádzajúce z výkonu právomocí verejnej moci.⁷⁰

101. Vzhľadom na uvedené skutočnosti sa treba domnievať, že článok 1 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že pojem „občianske a obchodné veci“ v zmysle tohto ustanovenia sa vzťahuje na žalobu o náhradu škody podanú proti súkromnoprávnym subjektom týkajúcu sa klasifikačných a certifikačných činností, ktoré tieto subjekty vykonávajú na základe poverenia od tretieho štátu, na účet a v záujme tohto štátu.

D. O vplyve zásady medzinárodného obyczajového práva týkajúcej sa jurisdikčnej imunity štátov na výkon právomoci založenej na nariadení č. 44/2001

102. Jedinou zostávajúcou otázkou je, aký vplyv má výnimka jurisdikčnej imunity uplatnená pred vnútroštátnym súdom na výkon právomoci založenej na nariadení č. 44/2001. Pre odpoveď na túto otázku je potrebné v prvom rade určiť, či sa žalované môžu v súčasnej medzinárodnej praxi odvolávať na jurisdikčnú imunitu štátov. Ak áno, bude potrebné v druhom rade preskúmať, či vzhľadom na skutočnosť, že žalované majú bydlisko na území členského štátu, a nariadenie č. 44/2001 sa uplatňuje *ratione materiae* na spor vo veci samej, vnútroštátny súd môže jednako rozhodovať o tomto spore.

103. V tejto súvislosti sa domnievam, že Súdny dvor má právomoc vykladať medzinárodné obyczajové právo v rozsahu, v akom toto právo môže mať vplyv na výklad práva Únie.

⁶⁷ Pozri body 67 až 70 vyššie.

⁶⁸ Pozri body 71 až 83 vyššie.

⁶⁹ Pozri body 84 až 88 vyššie.

⁷⁰ Pozri body 90 až 98 vyššie.

104. Súdny dvor už rozhodol, že ak situácia, ktorá je predmetom konania vo veci, ktorá viedla k predloženiu návrhu na začatie prejudiciálneho konania, nespadá do pôsobnosti práva Únie, nemá právomoc rozhodnúť o výklade a uplatniť pravidlá medzinárodného obyčajového práva, ktoré vnútroštátny súd zamýšľa uplatniť na uvedenú situáciu, ako sú napríklad pravidlá týkajúce sa jurisdikčnej imunity štátov.⁷¹ Ak naopak uvedená situácia spadá do pôsobnosti práva Únie a výklad tohto práva môže byť ovplyvnený pravidlom medzinárodného obyčajového práva, Súdny dvor môže poskytnúť aj výklad tohto pravidla.

105. Túto úvahu podporuje rozsudok Mahamdia⁷², v ktorom Súdny dvor určil obsah zásady medzinárodného obyčajového práva týkajúcej sa jurisdikčnej imunity štátov, aby dospel k záveru, že táto zásada nebráni uplatneniu nariadenia č. 44/2001 v spore vo veci samej.

106. Ako som však už uviedol v bode 46 vyššie, nie je jasné, či sa úkony vykonané *iure imperii* a úkony vykonané *iure gestionis* majú rozlišovať podľa kritérií práva štátu konajúceho súdu alebo podľa kritérií medzinárodného práva. Aj zástancovia zásady kvalifikovania sporných aktov podľa práva štátu konajúceho súdu však pripúšťajú, že táto kvalifikácia musí byť zlučiteľná s medzinárodným právom.⁷³ V súlade s touto myšlienkovou líniou by určenie obsahu práva v oblasti imunity podľa vlastných riešení medzinárodného práva malo umožniť stanoviť všeobecne uznané požiadavky týkajúce sa jurisdikčnej imunity.

1. Jurisdikčná imunita klasifikačných a certifikačných organizácií

107. Zdá sa, že vnútroštátny súd nevylučuje, že by sa žalované mohli odvolávať na jurisdikčnú imunitu, pričom však nevykonáva preskúmanie s cieľom identifikovať príslušné pravidlo medzinárodného obyčajového práva. Len samotné žalované tvrdia, že sa môžu odvolávať na jurisdikčnú imunitu v súvislosti so všetkými svojimi činnosťami. Na podporu tohto tvrdenia uvádzajú zmluvné zdroje a dohodu z roku 1999, ako aj rozsudky francúzskych a talianskych súdov. Pokiaľ ide o francúzsku vládu, tá sa domnieva, že žalované nepožívajú v súvislosti s certifikačnými činnosťami jurisdikčnú imunitu.

108. Pripomínam, že pravidlo medzinárodného obyčajového práva existuje predovšetkým iba vtedy, ak je skutočná prax sprevádzaná *opinio iuris*, teda ak je pravidlo uznané za platnú právnu normu. Práve s prihliadnutím na túto zásadu je potrebné určiť, či je obsah zásady jurisdikčnej imunity štátov podľa doktríny relatívnej imunity taký, že umožňuje žalovaným odvolávať sa na imunitu.

71 Pozri uznesenie z 12. júla 2012, Currà a i. (C-466/11, EU:C:2012:465, bod 19 a citovaná judikatúra). Zdá sa mi, že tento prístup zaujal aj generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer vo svojich návrhoch vo veci Lechouritou a i. (C-292/05, EU:C:2006:700, bod 78), v ktorých sa domnieval, že v spore, v ktorom sa neuplatňuje Bruselský dohovor, preskúmanie súbehu imunity vo veci samej a jej dopadov na ľudské práva presahuje právomoc Súdneho dvora.

72 Pozri rozsudok z 19. júla 2012 (C-154/11, EU:C:2012:491, bod 49).

73 Pozri van ALEBEEK, R.: *The Immunity of States and Their Officials in International Criminal Law and International Human Rights Law*. Oxford: Oxford University Press, 2008, s. 57 – 59.

109. Pokiaľ ide po prvé o judikatúru citovaných žalovanými, táto neumožňuje jednoznačne konštatovať, že za okolností, o aké ide v prejednávanej veci, sa organizácia vykonávajúca klasifikačné a certifikačné činnosti môže odvolávať na jurisdikčnú imunitu. Navyše rozsiahlejšia analýza vnútroštátnej judikatúry neumožňuje ani vyhlásiť, že takýmto organizáciám sa takáto imunita konzistentne priznáva.⁷⁴

110. Pokiaľ ide po druhé o vymedzenie jurisdikčnej imunity *ratione materiae*, písomné zdroje práva v oblasti imunity ho len zriedkakedy objasňujú. Okrem toho aj keď takéto zdroje existujú, ich analýza tiež poukazuje na nejednotné zaobchádzanie s jurisdikčnou imunitou, pokiaľ ide o právne rozdielne štátne subjekty.⁷⁵

111. V tejto súvislosti poznamenávam, že znenie rozsudku Mahamdia⁷⁶ môže vyvolávať dojem, že Súdny dvor sa pri určení, či sa účastník konania môže odvolávať na jurisdikčnú imunitu, alebo nie, inšpiroval Newyorským dohovorom.

112. V tomto rozsudku sa Súdny dvor domnieval, že v rámci sporu, v ktorom zamestnanec požaduje vyplatenie náhrad, a namieta voči ukončeniu pracovnej zmluvy, ktorú uzavrel s týmto štátom, tento zamestnanec nepožíva jurisdikčnú imunitu, ak úlohy vykonávané týmto zamestnancom nespádajú do výkonu verejnej moci alebo *ak žaloba nezasahuje do bezpečnostných záujmov štátu*.⁷⁷

113. Hoci Súdny dvor výslovne neuviedol dôvody, ktoré ho viedli k zavedeniu výhrady týkajúcej sa zásahu do bezpečnostných záujmov štátu, rovnaká formulácia je uvedená v ustanoveniach Newyorského dohovoru týkajúcich sa konaní vo veciach pracovných zmlúv.

114. Bez ohľadu na svoje pochybnosti o relevantnosti tohto dohovoru⁷⁸ uvádzam, že podľa jeho úvodných ustanovení výraz „štát“ znamená najmä ustanovizne, inštitúcie štátu alebo iné subjekty, pokiaľ sú oprávnené uskutočňovať a v skutočnosti uskutočňujú úkony v rámci výkonu zvrchovanej moci štátu. Z prípravných prác k uvedenému dohovoru však vyplýva, že u takýchto subjektov sa predpokladá, že nie sú oprávnené vykonávať vládne funkcie, a teda sa vo všeobecnosti nemôžu odvolávať na jurisdikčnú imunitu.⁷⁹ Okrem toho ustanovenia tohto dohovoru týkajúce sa obchodných transakcií stanovujú, že ak štátny subjekt alebo iná osoba založená štátom, ktorá má vlastnú právnu subjektivitu a spôsobilosť na právne úkony, je účastníkom konania týkajúceho sa obchodnej transakcie, ktorej je táto osoba účastníkom, imunita, ktorú tento štát požíva, nie je dotknutá. Toto musí platiť o to viac v prípade neštátnych subjektov, akými sú žalované.

74 Pokiaľ ide o vec „Erika“, rozsudok č. 3439 z 25. septembra 2012 (10-82.938) (FR:CCASS:2012:CR03439), neriešil otázku súdnej imunity: Cour de cassation (chambre criminelle) (Kasačný súd, trestný senát) (Francúzsko) sa domnieval, že jeden z účastníkov, ktorý tvrdil, že má imunitu, sa aktívne zúčastňoval na vyšetrovaní a že táto aktívna účasť na vyšetrovaní nebola zlučiteľná s prípadným úmyslom odvolávať sa na túto imunitu. Okrem toho, pokiaľ ide o vec „Prestige“, rozsudok tribunal de Bordeaux (súd v Bordeaux, Francúzsko) z 19. marca 2014, rovnako citovaný žalovanými, bol zrušený rozsudkom Cour d'appel de Bordeaux (Odvolací súd Bordeaux, Francúzsko) zo 6. marca 2017, č. 14/02185, v rozsahu, v akom rozhodol, že na žalované sa vzťahuje súdna imunita. Je pravda, že Cour de cassation (Kasačný súd) vo svojom rozsudku zo 17. apríla 2019, č. 17-18.286 (FR:CCASS:2019:C100370), potvrdil rozsudok Cour d'appel (Odvolací súd) a rozhodol, že certifikačné a klasifikačné činnosti sú oddeliteľné, pričom len certifikačná činnosť oprávňuje súkromnoprávnú spoločnosť odvolávať sa na súdnu imunitu. Treba však poznamenať, že táto vec sa týkala výlučne zodpovednosti za klasifikačné činnosti, takže úvahy týkajúce sa certifikačných činností možno považovať za úvahy uvedené *obiter dicta*. Okrem toho v rozsudkoch talianskych súdov citovaných žalovanými, najmä v rozsudku Tribunale di Genova (súd v Janove) z 8. marca 2012, č. 2097, je prijaté opačné stanovisko týkajúce sa oddeliteľnosti týchto činností, pozri GOEBEL, F.: c. d., s. 334.

75 Pozri najmä DICKINSON, A.: State Immunity and State-Owned Enterprises. In: *Business Law International*. 2009, zv. 10, s. 97 a nasl.

76 Rozsudok z 19. júla 2012 (C-154/11, EU:C:2012:491).

77 Rozsudok z 19. júla 2012 (C-154/11, EU:C:2012:491, body 55 a 56).

78 Pozri bod 38 vyššie.

79 Draft Articles on Jurisdictional Immunities of States and Their Property, with commentaries. In: *Yearbook of International Law Commission*. 1991, zv. II(2), s. 17.

115. Pokiaľ ide napokon o otázky vnútroštátneho súdu týkajúce sa jurisdikčnej imunity, tento súd spomína odôvodnenie 16 smernice 2009/15. Podľa tohto odôvodnenia „ak uznaná organizácia, jej inšpektori alebo technický personál vydajú príslušné osvedčenia v mene úradu, členské štáty by mali zvážiť možnosť, pokiaľ ide o tieto delegované činnosti, že im poskytnú primerané právne záruky a právnu ochranu vrátane príslušného práva na obranu, s výnimkou imunity, ktorá je výsadným právom neoddeliteľným od suverenity, ktorého sa môžu dovolávať len členské štáty, a preto ho nemožno delegovať“.

116. Táto smernica dopĺňa povinnosti členských štátov vyplývajúce z medzinárodného práva, ako napríklad z dohovoru z Montego Bay a dohovoru SOLAS. Táto smernica konkrétne stanovuje opatrenia, ktoré majú členské štáty vo vzťahu k príslušným organizáciám povereným vykonávaním inšpekcií, prehliadok a osvedčovaním lodí dodržať v záujme plnenia medzinárodných dohovorov o bezpečnosti na mori a zabránení znečisťovaniu mora, pričom budú podporovať cieľ slobody poskytovania služieb.

117. V tomto kontexte smernica 2009/15 stanovuje, že ak členský štát poverí vykonávaním povinností týkajúcich sa certifikácie uznanú organizáciu, je povinný zahrnúť do zmluvy uzavretej s touto organizáciou ustanovenia o jej finančnej zodpovednosti. Členský štát si prostredníctvom týchto ustanovení vyhradzuje právo uplatniť si voči týmto organizáciám nárok na náhradu škody v prípade, ak sa právoplatne rozhodne o jeho zodpovednosti za akúkoľvek námornú nehodu.

118. Odôvodnenie 16 smernice 2009/15 zrejme na doplnenie týchto osobitných povinností týkajúcich sa zodpovednosti uznaných organizácií uvádza, že organizácie, akými sú žalované, nepoživajú jurisdikčnú imunitu, ktorú požíva štát.

119. Na doplnenie tohto opisu smernice 2009/15 a v rozsahu, v akom sa táto smernica môže ukázať ako relevantná pre poskytnutie odpovede na prejudiciálnu otázku, uvádzam, že vnútroštátny súd svojou zmienkou o odôvodnení 21 vykonávacej smernice 2014/111/EÚ⁸⁰ zrejme naznačuje, že smernica 2009/15 nie je vzhľadom na nedávny vývoj zlučiteľná s medzinárodným právom alebo prinajmenšom s medzinárodnou praxou v oblasti námornej bezpečnosti a prevencie znečisťovania morí. Z odôvodnenia 21 vykonávacej smernice 2014/111 totiž vyplýva, že pokiaľ ide o právo Únie, štatutárne osvedčenia majú verejný charakter, zatiaľ čo osvedčenia o triede majú súkromný charakter. Naopak na medzinárodnej úrovni sa „štatutárne osvedčovanie a poskytovanie služieb“ systematicky označuje ako činnosť, ktorú uznaná organizácia vykonáva „v mene vlajkového štátu“, čo odporuje právnemu rozlíšeniu zakotvenému v práve Únie.

120. V tejto súvislosti stačí pritom konštatovať jednak, že ja som v týchto návrhoch vychádzal z predpokladu, že osvedčenie o triede neplní čisto súkromné funkcie,⁸¹ a jednak, že odôvodnenie 16 smernice 2009/15 sa týka osvedčení verejného charakteru.

121. Je pravda, že žalované ďalej tvrdia, že po prvé smernica 2009/15 nie je uplatniteľná na skutkové okolnosti sporu vo veci samej, po druhé Únia nemá právomoc presadzovať voči členským štátom svoj výklad tohto práva, hoci odôvodnenie 16 tejto smernice sa javí byť výkladom medzinárodného obyčajového práva,⁸² po tretie uvedená smernica sa týka iba členských štátov a po štvrté odôvodnenie nemá v žiadnom prípade nijakú právnu hodnotu.

⁸⁰ Vykonávacia smernica Komisie zo 17. decembra 2014, ktorou sa mení smernica 2009/15 (Ú. v. EÚ L 366, 2014, s. 83).

⁸¹ Pozri bod 62 vyššie.

⁸² Pozri v tomto zmysle ULFBECK, V., MÖLLMANN, A.: c. d., s. 218.

122. V prvom rade, hoci je pravda, že smernice 2009/15 a 2014/111 nie sú uplatniteľné na skutkové okolnosti sporu vo veci samej, na účely zistenia, či sa určitý účastník konania môže odvolávať na jurisdikčnú imunitu, je potrebné vychádzať z práva v oblasti imunity štátov v stave, v akom existovalo v čase konania vo veci samej.⁸³

123. V druhom rade v rozsahu, v akom sa medzinárodné obyčajové právo týka otázok, ktorých predmet spadá do mandátu medzinárodných organizácií, prax týchto organizácií môže tiež prispievať k tvorbe alebo vyjadreniu pravidiel medzinárodného obyčajového práva.⁸⁴

124. V tejto súvislosti musím poznamenať, že dohovor z Montego Bay, ktorý Únia uzavrela, vymedzuje medzinárodné záväzky vlajkových štátov v oblasti námornej bezpečnosti a prevencie znečisťovania morí. Únia prijatím smernice 2009/15 vykonala svoju právomoc regulovať opatrenia, ktoré musia členské štáty dodržiavať vo svojich vzťahoch s uznanými organizáciami, do ktorých vstúpili pri plnení týchto medzinárodných záväzkov. Okrem toho súdy členských štátov zakladajú svoju právomoc rozhodovať o sporoch týkajúcich sa zodpovednosti uznaných organizácií na práve Únie, konkrétne na nariadení č. 44/2001. Otázka jurisdikčnej imunity organizácií vykonávajúcich klasifikačné a certifikačné činnosti je teda predmetom *mandátu* Únie.

125. V treťom rade je pravda, že smernica 2009/15 sa týka len členských štátov. Toto obmedzenie však nie je prejavom vôle normotvorcu Únie dať svojmu výkladu zásady medzinárodného obyčajového práva o jurisdikčnej imunite obmedzený dosah, ale vyplýva zo skutočnosti, že *mandát* Únie sa vzťahuje len na členské štáty. Tak právomoc akéhokoľvek zákonodarcu, ako aj právomoc akéhokoľvek súdu je však územne a osobne obmedzená. To im nebráni v tom, aby prispievali k tvorbe alebo vyjadreniu pravidiel medzinárodného obyčajového práva, ktoré s výnimkou regionálnych zvyklostí musia byť vo všeobecnosti jednotné a nesmú vykazovať významné rozdiely.

126. V štvrtom rade hoci odôvodnenie nie je právne záväzné, môže na jednej strane predstavovať istú formu *praxe* medzinárodnej organizácie, ktorá môže z hľadiska medzinárodného práva prispievať k tvorbe alebo vyjadreniu pravidiel medzinárodného obyčajového práva.⁸⁵ V zmysle medzinárodného práva totiž prax štátov a medzinárodných organizácií spočíva v ich správaní a môže mať rôzne formy.⁸⁶ Na druhej strane odôvodnenie možno považovať za dôkaz o neuznaní pravidla za platnú právnu normu (*opinio iuris*).

127. Bez ohľadu na povahu výkladu medzinárodného obyčajového práva, ktorý možno nájsť v odôvodnení 16 smernice 2009/15, toto odôvodnenie nie je náhodným prejavom stanoviska Komisie ku kvalifikácii klasifikačných a certifikačných činností vykonávaných súkromnoprávnym subjektom ako činností, ktoré nevychádzajú z výkonu verejnej moci. Tento výklad totiž zodpovedá výsledku mojej analýzy týkajúcej sa nariadenia č. 44/2001. Pripomínam, že z tejto analýzy vyplýva, že s prihliadnutím na kritériá rozlišovania medzi úkonmi vykonanými *iure imperii* a úkonmi vykonanými *iure gestionis*, ktoré Súdny dvor definoval vo svojej judikatúre týkajúcej sa pojmu „občianske a obchodné veci“, sa klasifikačné a certifikačné činnosti vykonávané súkromnoprávnymi subjektmi musia považovať za úkony vykonané bez využitia právomocí verejnej moci.⁸⁷

83 Pozri Medzinárodný súdny dvor, rozsudok z 3. februára 2012, Súdna imunita štátu [Nemecko v. Taliansko; Grécko (vedľajší účastník konania)], I.C.J. Reports 2012, bod 58.

84 Pozri ROCHA FERREIRA, A., CARVALHO, C.: Formation and Evidence of Customary International Law. In: *UFRGS Model United Nations Journal*. 2013, zv. 1, s. 187 a 188 a tam citovaná doktrína. Pozri tiež Draft Conclusions on Identification of Customary International Law, with Commentaries. In: *Yearbook of the International Law Commission*. 2018, zv. II.

85 K problematike *pozitívnych* a *negatívnych* prínosov Únie, pokiaľ ide o jej podieľanie sa na tvorbe obyčajových pravidiel, pozri MALENOVSKÝ, J.: Le juge et la coutume internationale: perspective de l'Union européenne et de la Cour de justice. In: *The Law and Practice of International Courts and Tribunals*. 2013, zv. 12, s. 218.

86 Pozri správu Komisie OSN pre medzinárodné právo. Úradné dokumenty. Sedemdesiate tretie zasadnutie. Dodatok č. 10 (A-73/10), s. 127.

87 Pozri body 100 a 101 vyššie.

128. Obraz vyplývajúci z mojej analýzy nemožno za týchto podmienok považovať za situáciu, v ktorej by jednoznačne existovala skutočná prax sprevádzaná *opinio iuris*, pokiaľ ide o pravidlo medzinárodného obyčajového práva, ktoré by v spore vo veci samej umožňovalo žalovaným odvolávať sa na jurisdikčnú imunitu štátov. Považujem za vhodné pripomenúť, že odmietnutie priznania jurisdikčnej imunity subjektu vykonávajúcemu klasifikačné a certifikačné činnosti neprejudikuje otázku zodpovednosti tohto subjektu. Túto otázku treba posúdiť v súlade s hmotnoprávnymi predpismi uplatniteľného práva. V tomto kontexte nemožno zabúdať, že takéto subjekty môžu mať aj hmotnoprávnu imunitu.⁸⁸

129. Na záver konštatujem, že je potrebné domnievať sa, že zásada medzinárodného obyčajového práva o jurisdikčnej imunite štátov nebráni uplatneniu nariadenia č. 44/2001 v spore, ktorý sa týka žaloby o náhradu škody podanej proti súkromnoprávnym subjektom v súvislosti s klasifikačnými a certifikačnými činnosťami, ktoré tieto subjekty vykonávajú na základe poverenia od tretieho štátu, na jeho účet a v jeho záujme.

2. Doplnujúce poznámky k jurisdikčnej imunite

130. Pre prípad, že by Súdny dvor nesúhlasil s mojou analýzou týkajúcou sa obsahu zásady medzinárodného obyčajového práva o jurisdikčnej imunite štátov, môžem pre úplnosť uviesť tri stručné pripomienky.

131. V prvom rade je zložité zasadiť vzťah medzi jurisdikčnou imunitou štátov a pravidlami o právomoci podľa nariadenia č. 44/2001 do kontextu.

132. Ako uvádzajú žalované, nariadenie č. 44/2001 obsahuje ustanovenie upravujúce vzťah medzi týmto nariadením a dohovormi záväznými pre členské štáty, a to konkrétne článok 71. Podľa tohto ustanovenia toto nariadenie nemá vplyv na dohovory, ktorých zmluvnými stranami sú členské štáty a ktoré upravujú právomoc alebo uznávanie a výkon rozsudkov v špecifických veciach. Podľa doktríny toto ustanovenie upravuje najmä vzťah medzi nariadením č. 44/2001 a Bazilejským dohovorom.⁸⁹ Z toho vyvodzujem, že otázka výkonu súdnej právomoci vo vzťahu k výnimke jurisdikčnej imunity spadá do „špecifických vecí“ v zmysle článku 71 tohto nariadenia, ktoré patria do pôsobnosti tohto nariadenia.⁹⁰

133. Talianska republika ani Panamská republika však nie sú zmluvnými stranami Bazilejského dohovoru. Za okolností sporu vo veci samej má výnimka jurisdikčnej imunity v každom prípade svoj pôvod v medzinárodnom obyčajovom práve, čo uvádza aj vnútroštátny súd, a žalované to podporujú.

134. Článok 71 nariadenia č. 44/2001 sa týka len dohovorov, ktorých zmluvnými stranami boli členské štáty v čase prijatia tohto nariadenia. Statická povaha tohto ustanovenia nezodpovedá vyvíjajúcej sa povahe medzinárodného obyčajového práva, ktoré je navyše záväzné tak pre členské štáty, ako aj pre Úniu.⁹¹ Považovať článok 71 nariadenia č. 44/2001 za článok určujúci vzájomný vzťah medzi týmto

⁸⁸ Hmotnoprávna imunita vedie na rozdiel od súdnej imunity k neexistencii zodpovednosti na úrovni hmotného práva. Pozri ULFBECK, V., MÖLLMANN, A.: c. d., s. 232 – 238.

⁸⁹ Pozri BRIGGS, A.: *Civil Jurisdiction and Judgments* [Informa law from Routledge] (Taylor & Francis Group), New York, 2015, s. 391; HESS, B.: Die intertemporale Anwendung des europäischen Zivilprozessrechts in den EU-Beitrittsstaaten. In: *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts*. 1994, zv. 4, s. 374, body 10 a 14, a MANKOWSKI, P.: c. d., s. 1058.

⁹⁰ Pozri *a contrario* rozsudok z 13. mája 2015, Gazprom (C-536/13, EU:C:2015:316, bod 43).

⁹¹ Doktrína v tejto súvislosti uviedla, že článok 71 nariadenia č. 44/2001 neupravuje vzťahy medzi týmto nariadením a medzinárodnými dohovormi, ktorých zmluvnými stranami sú všetky členské štáty a Únia. Tieto dohovory sú neoddeliteľnou súčasťou právneho poriadku Únie a ich vzťah s uvedeným nariadením sa teda musí posudzovať na základe článku 67 tohto nariadenia alebo na základe článku 216 ods. 2 ZFEÚ. Pozri LAZIĆ, V., STUIJ, S.: Brussels I bis in Relation to Other Instruments on the Global Level, pod vedením LAZIĆ V., STUIJ, S.: *Brussels I bis Regulation: Changes and Challenges of the Renewed Procedural Scheme*. Den Haag: Springer, 2017, s. 133, a PUETZ, A.: Rules on Jurisdiction and Recognition or Enforcement of Judgments in Specialised Conventions on Transport in the Aftermath of TNT: Dynamite or Light in the Dark? In: *The European Legal Forum*. 2018, zv. 5/6, s. 124.

nariadením a zásadou medzinárodného obyčajového práva o jurisdikčnej imunite štátov, by totiž znamenalo, že normotvorca Únie chcel zakonzervovať medzinárodné obyčajové právo v stave, v akom sa nachádzalo v čase prijatia uvedeného nariadenia. Takéto riešenie by bolo nezlučiteľné s článkom 3 ods. 5 ZEÚ, podľa ktorého Únia prispieva k prísne dodržiavaniu a rozvoju medzinárodného práva.

135. V dôsledku toho sa domnievam, že článok 71 nariadenia č. 44/2001 je z hľadiska vzťahu medzi týmto nariadením a jurisdikčnou imunitou irelevantný. Vzhľadom na neexistenciu relevantných ustanovení v uvedenom nariadení považujem za potrebné preskúmať tento vzťah so zreteľom na objasnenia, ktoré poskytuje judikatúra v otázke vzťahu medzi právom Únie a medzinárodným právom, ktoré boli z veľkej časti kodifikované v článku 3 ods. 5 ZEÚ.⁹²

136. V tejto súvislosti z ustálenej judikatúry vyplýva, že medzinárodné dohovory, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou právneho poriadku Únie a sú pre Úniu záväzné, majú prednosť pred sekundárnym právom Únie, ktoré sa má vykladať v čo najväčšej možnej miere v súlade s takýmito dohovormi.⁹³ S výhradou rozdielov medzi medzinárodnými dohovormi a pravidlami medzinárodného obyčajového práva⁹⁴ platí, že ak sú tieto pravidlá súčasťou právneho poriadku Únie a sú pre Úniu záväzné,⁹⁵ musia mať tiež prednosť pred aktmi sekundárneho práva. Za týchto podmienok sa akty sekundárneho práva, akým je nariadenie č. 44/2001, majú vykladať v súlade s pravidlami medzinárodného obyčajového práva.⁹⁶ Ustanovenia tohto nariadenia sa zároveň majú vykladať s prihliadnutím na základné práva, ktoré tvoria neoddeliteľnú súčasť všeobecných právnych zásad, ktorých dodržiavanie Súdny dvor zabezpečuje a ktoré sú v súčasnosti zapísané v Charte.⁹⁷

137. Existencia dvoch povinností, t. j. povinnosti prispievať k dodržiavaniu medzinárodného práva a povinnosti rešpektovať autonómiu právneho poriadku Únie, môže viesť k rozporom, ktoré musí Únia vyriešiť. Takýto prípad nastáva napríklad vtedy, keď medzinárodné právo ukladá vnútroštátnemu súdu povinnosť priznať jurisdikčnú imunitu, zatiaľ čo právo Únie ukladá tomuto súdu povinnosť vykonať svoju právomoc, ktorá je založená na článku 2 ods. 1 nariadenia č. 44/2001.

138. V tomto kontexte v druhom rade platí, že na to, aby povinnosť podľa medzinárodného, zmluvného alebo obyčajového práva mohla byť súčasťou právneho poriadku Únie, nesmie spochybňovať ústavnú štruktúru a hodnoty, na ktorých je Únia založená.⁹⁸

139. Príkladom toho sú dva rozsudky. Na jednej strane rozsudok Maďarsko/Slovensko⁹⁹, v ktorom sa Súdny dvor domnieval, že skutočnosť, že občan Únie zastáva funkciu hlavy štátu, môže na základe obyčajových pravidiel všeobecného medzinárodného práva, ako aj pravidiel mnohostranných dohôd, podľa ktorých má hlava štátu v medzinárodných vzťahoch osobitné postavenie, ktoré zahŕňa najmä výsady a imunity, odôvodňovať obmedzenie výkonu práva na pohyb, ktoré mu priznáva článok 21 ZFEÚ. Na základe toho Súdny dvor dospel k záveru, že za okolností, o aké išlo v prejednávanvej veci, článok 21 ZFEÚ neukladá inému štátu povinnosť zaručiť vstup na svoje územie.

92 Pozri v tomto zmysle LENAERTS, K.: The Kadi Saga and the Rule of Law within the EU. In: *SMU Law Review*. 2014, zv. 67, s. 712.

93 Pozri najmä rozsudok z 11. júla 2018, Bosphorus Queen Shipping (C-15/17, EU:C:2018:557, bod 44 a citovaná judikatúra).

94 Konkrétne na rozdiel od medzinárodných dohôd Únia nevykonáva svoju právomoc, aby bola viazaná pravidlami medzinárodného obyčajového práva. Pozri NEFRAMI, E.: Customary International Law and Article 3(5) TUE. In: *The European Union's External Action in Times of Crisis*, pod vedením EECKHOUT, P., LOPEZ-ESCUADERO, M. Oxford: Hart Publishing, 2016, s. 208 a nasl.

95 Pozri rozsudok z 25. februára 2010, Brita (C-386/08, EU:C:2010:91, bod 42). Pozri v tomto zmysle tiež rozsudky z 23. januára 2014, Manzi a Compagnia Naviera Orchestra (C-537/11, EU:C:2014:19, bod 39), a zo 14. marca 2017, A a i. (C-158/14, EU:C:2017:202, bod 87).

96 Podotýkam, že takéto stanovisko ku vzťahu medzi právom v oblasti imunity štátov a nariadením č. 44/2001 prijal High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division [Vrchný súd (Anglicko a Wales), oddelenie Queen's Bench, Spojené kráľovstvo] v rozsudku z 20. decembra 2005, Grovit v. De Nederlandsche Bank and Others, [2006] 1 WLR 3323, bod 47. Podľa tohto rozsudku sa toto nariadenie má vykladať v tom zmysle, že nevylučuje uplatnenie imunity, avšak pri dodržaní medzinárodného práva v oblasti imunity štátov.

97 Rozsudok z 11. septembra 2014, A (C-112/13, EU:C:2014:2195, bod 51).

98 Pozri LENAERTS, K.: c. d., s. 707, 710 a 711.

99 Pozri rozsudok zo 16. októbra 2012 (C-364/10, EU:C:2012:630, body 51 a 52).

140. Na druhej strane rozsudok Kadi a Al Barakaat International Foundation/Rada a Komisia¹⁰⁰, v ktorom Súdny dvor v podstate rozhodol, že povinnosti, ktoré ukladá medzinárodná dohoda, nemôžu mať za následok zasahovanie do ústavnej zásady Únie, podľa ktorej všetky akty Únie musia dodržiavať základné práva.

141. Tieto dva zjavne protichodné výklady vzťahu medzi právom Únie a medzinárodným právom svedčia o dôležitosti zachovania rovnováhy medzi ochranou ústavnej identity Únie a zárukou, že právo Únie sa nestane nepriateľským voči medzinárodnému spoločenstvu, ale bude jeho aktívnym prvkom.¹⁰¹

142. V tejto súvislosti priznanie jurisdikčnej imunity príslušným súdom nebráni žalobcovi v tom, aby začal konanie pred súdmi žalovaného štátu, keďže tieto súdy majú v zásade právomoc rozhodovať o žalobe podanej proti tomuto štátu. Môže to byť inak, pokiaľ ide o priznanie jurisdikčnej imunity v prospech súkromnoprávných subjektov, ktoré sú v externom vzťahu ku štátu, od ktorého je imunita odvodená. Ak neexistuje priestorové prepojenie s týmto štátom, súdy tohto štátu nemusia mať právomoc rozhodovať o žalobách podaných proti takýmto subjektom. Podľa výkladu medzinárodnej judikatúry právo na jurisdikčnú imunitu nezávisí od existencie iných účinných prostriedkov na získanie náhrady,¹⁰² a teda od existencie iného príslušného súdu, ktorý je žalobcovi k dispozícii. Musím priznať, že som citlivý na tvrdenie, že pokiaľ ide o situácie patriace *a priori* do právomoci súdov členského štátu, pravidlo medzinárodného obyčajového práva s takýmito účinkami by nemalo byť bez rozmyslu zahrnuté do právneho poriadku Únie.

143. Prípady, v ktorých žalobca nemá z dôvodu priznania jurisdikčnej imunity k dispozícii nijaký príslušný súd, sú však ojedinelé¹⁰³ a v každom prípade ťažko identifikovateľné. Vnútroštátny súd pripúšťa, že vzhľadom na okolnosti sporu vo veci samej určite existuje právomoc panamských súdov rozhodnúť o spore vo veci samej. Odmietnuť konštatovanie, že zásada medzinárodného obyčajového práva týkajúca sa jurisdikčnej imunity štátov je súčasťou právneho poriadku Únie, by však viedlo k odklonu od *acquis* medzinárodného spoločenstva, pokiaľ ide o všetky spory, vrátane sporov, v ktorých má žalobca k dispozícii aj alternatívny príslušný súd.

144. Preto aj so zreteľom na dôsledky jurisdikčnej imunity pre prístup k spravodlivosti a potrebu zachovania rovnováhy medzi ochranou ústavnej identity Únie a dodržiavaním medzinárodného práva je potrebné domnievať sa, že táto zásada je súčasťou právneho poriadku Únie.

145. Vzhľadom na predchádzajúce je v treťom rade potrebné preskúmať, či vnútroštátny súd môže s prihliadnutím na článok 47 Charty a článok 6 ods. 1 EDLP odmietnuť uznať jurisdikčnú imunitu, a vykonať svoju právomoc, ktorá je založená na pravidle o právomoci podľa nariadenia č. 44/2001.

146. Právo na prístup k súdu je neoddeliteľnou súčasťou práva na spravodlivý proces, ktoré je stanovené v článku 6 ods. 1 EDLP.¹⁰⁴ Rovnako tak zásada účinnej súdnej ochrany obsiahnutá v článku 47 Charty sa skladá z viacerých zložiek, ktoré zahŕňajú najmä právo na prístup k súdu.¹⁰⁵

¹⁰⁰ Rozsudok z 3. septembra 2008 (C-402/05 P a C-415/05 P, EU:C:2008:461, bod 285).

¹⁰¹ Pozri v tomto zmysle LENAERTS, K.: c. d., s. 712.

¹⁰² Pozri Medzinárodný súdny dvor, rozsudok z 3. februára 2012, Súdna imunita štátu [Nemecko v. Taliansko; Grécko (vedľajší účastník konania)], I.C.J. Reports 2012, bod 101. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) implicitne zamietol tvrdenie založené na neexistencii alternatívnych prostriedkov na získanie náhrady vo svojom rozsudku zo 14. januára 2014, Jones a iní v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:2014:0114JUD003435606, § 193 a 195).

¹⁰³ Napríklad článok 5 ods. 3 smernice 2009/15 stanovuje, že dohoda medzi členským štátom a uznanou organizáciou môže obsahovať požiadavku založenia miestneho zastúpenia na území tohto členského štátu, čo môže umožniť zabezpečiť právomoc súdov tohto štátu. K tejto problematike pozri ULFBECK, V., MØLLMANN, A.: c. d., s. 220.

¹⁰⁴ Pozri najmä rozsudok ESLP, 21. februára 1975, Golder v. Spojené kráľovstvo, (CE:ECHR:1975:0221JUD 000445170, § 36).

¹⁰⁵ Pozri rozsudok zo 6. novembra 2012, Otis a i. (C-199/11, EU:C:2012:684, bod 48).

147. Z preskúmania judikatúry ESLP vyplýva, že tento súd považuje priznanie jurisdikčnej imunity za obmedzenie tohto práva. Takéto obmedzenie však sleduje legitímny cieľ, a to cieľ dodržania medzinárodného práva na účely podporovania zdvorilosti a dobrých vzťahov medzi štátmi vďaka rešpektovaniu suverenity iného štátu. Toto obmedzenie navyše nie je vo všeobecnosti neprimerané, ak odráža všeobecne uznané zásady medzinárodného práva v oblasti imunity štátov.¹⁰⁶

148. V tomto zmysle sa Supreme Court of the United Kingdom (Najvyšší súd Spojeného kráľovstva) nedávno domnieval, že pri neexistencii povinnosti vyplývajúcej zo zásady jurisdikčnej imunity štátov je odmietnutie vykonania právomoci porušením článku 6 EDLP a – pokiaľ ide o návrhy založené na práve Únie – aj porušením článku 47 Charty.¹⁰⁷ V tomto rozsudku však neskúmal, či priznanie jurisdikčnej imunity malo vplyv na výkon právomoci založenej na nariadení č. 44/2001. Tento súd sa naopak zrejme domnieval, že vzhľadom na priamy horizontálny účinok článku 47 Charty sa voči tretiemu štátu možno odvolávať na tento článok, aby sa v spore, v ktorom je žaloba založená na práve zaručenom právnym poriadkom Únie, neuplatnilo vnútroštátne ustanovenie o jurisdikčnej imunite.

149. V prejednávanej veci sa meritum žaloby podanej v spore vo veci samej nezakladá na práve Únie.

150. V tomto kontexte predovšetkým platí, že ak je právomoc vnútroštátneho súdu rozhodnúť o spore založená na nariadení č. 44/2001, tento súd vykonáva právo Únie v zmysle článku 52 ods. 1 Charty.¹⁰⁸ Okrem toho zásada účinnej súdnej ochrany predstavuje všeobecnú zásadu práva Únie. V dôsledku toho platí, že ak sa rozsah ochrany podľa článku 47 Charty z akéhokoľvek dôvodu obmedzuje len na práva a slobody v zmysle článku 52 ods. 1 Charty, táto všeobecná zásada musí „zaplniť medzeru“¹⁰⁹.

151. Ďalej článok 47 Charty je sám osebe postačujúci a nemusí byť spresnený dodatočnými ustanoveniami práva Únie alebo vnútroštátneho práva na to, aby bolo jednotlivcom priznané samostatne uplatniteľné právo.¹¹⁰ Keďže zásada účinnej súdnej ochrany zahŕňa právo na prístup k súdu, jednotlivec musí mať možnosť odvolávať sa pred orgánmi členských štátov na svoje právo predložiť vec príslušnému súdu.

152. Napokon Súdny dvor rozhodol, že povinnosť neuplatniť akékoľvek vnútroštátne ustanovenie právneho predpisu, ktoré je v rozpore s ustanovením práva Únie s priamym účinkom, nie je podmienená okolnosťou, že právne postavenie jednotlivcov sa môže prípadne zmeniť vtedy, keď vnútroštátny súd neuplatní vnútroštátne ustanovenie o súdnej právomoci a rozhodne o návrhu, ktorý mu bol predložený.¹¹¹ To isté musí platiť, ak ide o dôsledky nastolenia rovnováhy medzi povinnosťami vyplývajúcimi z medzinárodného práva na jednej strane, a povinnosťami vyplývajúcimi z práva Únie na druhej strane.¹¹²

¹⁰⁶ Pozri najmä rozsudky ESLP, 21. novembra 2001, Al-Adsani v. Spojené kráľovstvo, (CE:ECHR:2001:1121JUD003576397, § 56), a 14. januára 2014, Jones a iní v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:2014:0114JUD003435606, § 186 až 189). Podotýkam, že táto judikatúra bola vypracovaná najmä v kontexte sporov medzi jednotlivcami a štátmi. S prihliadnutím na moje poznámky uvedené v bode 142 vyššie by to mohlo vysvetľovať dôvody, prečo ESLP neskúma existenciu iných účinných prostriedkov na získanie náhrady, a konštatuje, že obmedzenie práva na prístup k súdu nie je vo všeobecnosti neprimerané. Naopak, pokiaľ ide o spor medzi jednotlivcami a medzinárodnou organizáciou, ktorá nemá svoj vlastný súd na úrovni štátu, ESLP skúmal iné primerané prostriedky na účinnú ochranu práv zaručených v EDLP. Pozri rozsudok ESLP, 18. februára 1999, Waite a Kennedy v. Nemecko (CE:ECHR:1999:0218JUD002608394, § 68). V tomto kontexte sa domnievam, že situácia súkromnoprávných subjektov, ktoré sú v externom vzťahu k štátu, od ktorého je imunita odvodená, je porovnateľná so situáciou medzinárodnej organizácie.

¹⁰⁷ Pozri rozsudok z 18. októbra 2017, Benkharbouche v. Secretary of State for Foreign and Commonwealth Affairs, [2017] UKSC 62.

¹⁰⁸ Pozri rozsudok z 25. mája 2016, Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349, bod 44).

¹⁰⁹ PRECHAL, S.: The Court of Justice and Effective Judicial Protection: What Has the Charter Changed? PAULUSSEN, C., TAKÁCS, T., LAZIĆ, V., van ROMPUY, B. (eds.) In: *Fundamental Rights in International and European Law. Public and Private Law Perspective*. Den Haag: Springer, 2016, s. 148 a 149.

¹¹⁰ Pozri, pokiaľ ide o možnosť odvolávať sa na článok 47 Charty, rozsudok zo 17. apríla 2018, Egenberger (C-414/16, EU:C:2018:257, bod 78).

¹¹¹ Pozri rozsudok z 11. júla 2019, A (C-716/17, EU:C:2019:598, bod 39).

¹¹² Pozri body 137 a 144 vyššie.

153. Vnútroštátny súd nemá v tejto súvislosti pochybnosti o existencii účinného prístupu k panamským súdom. Okrem toho pripúšťa, že v spore vo veci samej nejde o trestné činy spáchané v rozpore s medzinárodnými pravidlami *ius cogens*. Za týchto okolností sa domnievam, že právo na prístup k súdu nebráni tomu, aby vnútroštátny súd priznal jurisdikčnú imunitu v spore vo veci samej.

154. Bez toho, aby boli dotknuté predchádzajúce doplňujúce poznámky týkajúce sa rozsahu jurisdikčnej imunity v spore vo veci samej, trvám na stanovisku, ktoré som uviedol v bode 129 vyššie.

V. Návrh

155. So zreteľom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálnu otázku, ktorú položil Tribunale di Genova (súd v Janove, Taliansko), takto:

Článok 1 ods. 1 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že pojem „občianske a obchodné veci“ v zmysle tohto ustanovenia sa vzťahuje na žalobu o náhradu škody podanú proti súkromnoprávnym subjektom týkajúcu sa klasifikačných a certifikačných činností, ktoré tieto subjekty vykonávajú na základe poverenia od tretieho štátu, na účet a v záujme tohto štátu.

Zásada medzinárodného obyčajového práva týkajúca sa jurisdikčnej imunity štátov nebráni uplatneniu nariadenia č. 44/2001 v spore, v rámci ktorého bola podaná taká žaloba.